

Täysistunto

Tiistai 1.10.2024 klo 14.00—17.16

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.16.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—14.59 ja 17.11—17.16) ja puhemies Jussi Halla-aho (14.59—17.11).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Aino-Kaisa Pekosen vapautuspyyntö työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 53/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 2.10.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 2.10.2024 kello 11.

3. Tiedusteluvalvontavaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 64/2024 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi tiedusteluvalvontavaliokunnan jäseneksi edustaja Minja Koskelan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 140/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Ikonen, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Keskustelu

14.01 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä yhteydessä, kun valtioneuvosto hyväksyi valtakunnallisen suunnitelman valtion palveluiden saatavuudesta ja toimintojen sijoittamisesta vuosiksi 2024—2027, se samalla linjasi, että valtion toimipaikkojen sijoittamista koskevaa sääntelyä kevennetään, jotta voidaan lisätä asiakaspalvelun joustavuutta ja toimitilojen ketteryyttä. Tällä hallituksen esityksellä toimeenpannaan kyseistä päätöstä.

Tällä hallituksen esityksellä ehdotetaan Digi- ja väestötietoviraston toimipaikkojen sijaintia koskevan sääntelyn muuttamista niin, että toimipaikkojen maantieteellisestä sijainnista ei enää jatkossa säädettäisi asetuksella vaan niistä määrättäisiin Digi- ja väestötietoviraston työjärjestyksellä ja noudattaen soveltuvaa lainsäädäntöä eli sitä, mitä säädetään laissa valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista. Kyseisen lain mukaan valtion palvelut tulee järjestää siten, että koko maan kattavasti valtion tehtävät hoidetaan tuloksellisesti ja palvelun saatavuus vastaa eri asiainnoinn keinoja käyttäen eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen perusoikeudet täyttävällä tavalla. On syytä huomata, että perusoikeuksiin kuuluvat myöskin kielelliset perusoikeudet. Toimipaikkasuunnitelmia tehdessään DVV:n on siten tehtävä kielivaikutusten arviointia ja suunniteltava toimipaikkaverkostonsa siten, että kielelliset oikeudet tosiasiallisesti toteutuvat.

Kun Digi- ja väestötietovirasto jatkossa muuttaisi toimipaikkoja koskevat määräykset työjärjestyksessään, olisi viraston käsiteltävä kyseiset työjärjestyksensä muutokset valtiovaraministeriön kanssa etukäteen. Soveltuvan yleislain mukaan ohjaava ministeriö on oikeutettu pidättämään itselleen päätösvallan yksiköiden ja toimintojen sijoittumisesta sekä yksikössä annettavan palvelun laajuutta, aukioloa tai muuta palvelun saatavuutta koskevassa asiassa, jos ministeriö katsoo viraston päätöksen merkittävästi vaikuttavan valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamista koskevan lain tavoitteiden toteutumiseen.

Arvoisa puhemies! Digi- ja väestötietovirastoon kohdistuu merkittävää tarvetta sopeuttaa toimintaansa säästötavoitteiden toteuttamiseksi. Tämä esitys osaltaan mahdollistaa sen, että DVV:ssä voidaan jossakin määrin säästää toimitilakustannuksista sen sijaan, että säästöt haetaan palvelutuotannosta. DVD:llä on nykyisen asetuksen perusteella oltava toimipaikka 36 paikkakunnalla, mikä on heidän arvionsa mukaan liikaa nykyisiin käyntiasiakasmääriin ja asiakastarpeeseen nähden. Käyntiä DVV:n toimipisteillä edellyttävät nykyisin vain vihkiminen, ulkomaalaisten rekisteröinti ja tietyt notaaripalvelut. Tutkimukset osoittavat, että sähköinen asiointi on kansalaisille mieluisin asiointitapa. Niille, jotka eivät halua asioida sähköisesti, on puhelinasointi yleensä kätevin tapa hoitaa asioita. Käyntiasioinnin kysyntä sen sijaan on pidemmällä aikavälillä laskussa.

Kun puhutaan toimipaikoista ja käyntiasioinnista, on lisäksi syytä huomioda, että nykyisin hallinnon asiointimahdollisuudet entisestään monimuotoistuvat ja on mahdollista tilata viranomaisen paikalle esimerkiksi vihkimistä suorittamaan. Viranomaiset voivat myös tarjota palveluitaan eri paikkakunnilla tiettyinä aikoina, eli niin sanotut vapaat palvelupisteet voivat mahdollistaa käyntiasioinnin paikkakunnilla, joilla ei ole vakituista toimipaikkaa. Hallitus on sitoutunut tarjoamaan hallinnon palvelut monikanavaisesti. Tämä merkitsee niin etäasiointi- kuin käyntiasiointimahdollisuuksien turvaamista.

Ehdotettu laki mahdollistaisi sen, että toimipaikkoja voidaan palveluiden saatavuutta ja sijoittamista koskevan yleislain asettamien reunaehtojen sisällä nykyistä joustavammin vä-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

hentää, lisätä tai sijoittaa sen mukaan, mikä on palvelutarve. Ehdotettu laki mahdollistaisi myös sen, että Digi- ja väestötietovirasto voisi täysimääräisesti osallistua valtion toimitilastrategian mukaiseen palvelu- ja toimipistehankkeeseen, johon kuuluu käyntiasioiden keskittäminen valtion yhteisiin asiointipisteisiin. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille. — Ja sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Hamari.

14.05 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tavoite lisätä joustavaa asiakaspalvelua ja toimitilaverkon ketteryyttä on sinänsä hyvä ja kannatettava. Lausuntopalautteesta nostaisin kuitenkin esille huolet liittyen lainmuutoksen seurannaisvaikutuksiin, mikäli toimipaikkoja suljetaan.

Muun muassa maakuntaliitot olivat huolissaan palveluiden saatavuudesta alueellisesti. Toisaalta he näkivät mahdollisuuksia palvelun joustavoittamiselle, mitä voisi tuoda esimerkiksi ministerinkin nostamat pop-up- ja yhteispalvelupisteet. Myös Muistiliitto katsoi, että valtionhallinnon monikanavaiset palvelut ja yhteiset asiointipisteet ovat kannatettavia.

Juko ja Pro toivat myös esille huolia ehdotuksen vaikutuksista asiakkaiden palveluihin, työntekijöiden asemaan ja työnantajakuvaan. Henkilöstön aseman huomioiminen muutoksissa, jos sellaisia tulee, on tärkeää.

Osa oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä oli huolissaan ehdotuksen vaikutuksista holhoustoimen asiakkaiden palveluihin. Holhoustoimen asiakkaat pitäisi ottaa huomioon toimipisteiden sijainneissa ja aukioloajoissa.

Mutta ihan yleisesti nostan tässä yhteydessä esille sen, että usein kun tapaa ikääntyviä kansalaisia, niin lähes aina yksi keskustelunaihe on vaikeudet pärjätä digipalveluiden kanssa, eikä tämä tietenkään koske kaikkia ikääntyneitä, mutta tämä kuitenkin usein tulee keskusteluissa ilmi, eli kansalaiset kaipaavat ihan kasvokkaista ohjausta ja palvelua. Muun muassa Eläkeliitto on nostanut esille, että yksilöllisen tarpeen mukaista tukea ja opetusta ei tälläkään hetkellä ole riittävästi saatavilla ja että julkisen vallan on tarjottava palveluja ja asiointimahdollisuuksia myös muussa kuin vain digitaalisessa muodossa — eikä nyt pelkästään koske tietenkään DVV:tä. Perustuslakivaliokunta onkin korostanut huomion kiinnittämistä maan eri osissa olevien ihmisten yhdenvertaiseen kohteluun ja heidän tosiasiallisiin mahdollisuuksiinsa saada perusoikeuksien toteuttamisen kannalta välttämättömiä palveluita.

Sen sijaan DVV:n automaatiota ja muun muassa muuttoilmoitusten käsittelyaikaa ja sitä uudistusta voisi vauhdittaa, eli tämä voisi tuoda resursseja niihin palveluihin, missä automaatiota ei voida vielä hyödyntää. Toki on huomioitava, että hallituksen säästöt näkyvät myös DVV:n kyvyssä kehittää toimintaansa ja palvella asiakkaita järkevissä määräajoissa, joten siinä mielessä syy DVV:n jonoihin ei ole DVV:n vaan hallituksen. Mutta tämä kyseinen lakiesitys varmasti saa asianmukaisen käsittelyn valiokunnissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä.

14.08 Pauli Aalto-Setälä kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin fiksu lakiesitys. Jos pitää kerran säästää, niin säästetään mieluummin niistä tyhjästä rakennuksista, joissa kukaan ei käy. Kun katsoin vähän tilastoja täällä, niin tällaisia käyntiasiointitapah-tumia oli kahdeksan prosenttia kaikesta asioinnista viime vuonna, ja jos katsoo pelkästään

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Senaatti-kiinteistöjen valtion toimitilojen käyttöastetta, se oli viime vuonna keskimäärin vain 28 prosenttia. Eli säästetään tyhjästä tiloista eikä palveluista. Tämä on erittäin fiksu suunta. Kun jo nyt on niin, että monissa näistä tiloista ei ole minkäänlaista elämää ja toimintaa, niin hyvä juttu — kannatan voimakkaasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Autto.

14.09 Heikki Autto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan kiitos ministeri Ikoselle tämän lakiesityksen esittelemisestä.

Puhemiesneuvoston esitys, että tämä lähetetään mietinnölle hallintovaliokuntaan, on varmasti sinänsä perusteltu, ja on tietysti aivan järkevää, että lakiehdotuksella sinänsä mahdollistetaan joustavammat asiointimahdollisuudet ihmisille, sen kaltaiset, mitä ihmiset toivovat, ja on varmasti myös Digi- ja väestöviraston oman toiminnan organisoimisen kannalta järkevää, että toiminta- ja toimipaikkaratkaisut ovat mahdollisimman ketteriä.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, haluaisin kuitenkin eduskunnan ollessa koolla muistuttaa siitä, että jonkun tahon on yhteiskunnassa aina huolehdittava myös yhteiskunnan kokonaisuudesta ja se taho olemme me, eduskunta, ja maan hallitus, kun mietimme sitä, millä tavoin esimerkiksi valtion työpaikat sijoittuvat sinne, missä se fyysisen työn tekemisen piste on. Toki tässä ajassa hyvin paljon työtä tehdään myös etänä, mutta jokaisella työntekijällä on varmasti myös se oma lähityön tekemisen piste. Ja kun Suomen elintason ja esimerkiksi nämä valtion tarjoamat palvelut rahoittavat maamme vientialat, käytännössä vientiteollisuutemme, niin ei tuossa vastapäätä oleviin pääkonttoreihinkaan voisi maksaa palkkaa, jollei sitten sitä konkreettista työtä tehtäisi tehtailla Kemissä tai Pietarsaareissa tai Raumalla ja jollei sitten sinne saada sitä raaka-ainetta sieltä ympäröivistä maakunnista, missä esimerkiksi metsiä hoidetaan ja mistä paikalliset kuljetusyrittäjät ne puut sinne tehtaalle tuovat.

Näin ollen sillä on merkitystä, minne valtion työpaikat myös sijoittuvat, jotta näissä seutukaupungeissa, alueilla, joista rahaa kansantalouteen viime kädessä tulee, kun sieltä vientituotteet maailmalle lähtevät, on esimerkiksi valtion työpaikkoja, jotka mahdollistavat sitten vaikkapa puolisoille työpaikkoja, jotta niitä teollisuuden kriittisesti tarvitsemia osaajia voidaan alueille saada. On merkitystä, että valtion työpaikkoja on alueilla, jotta siinä alueloudessa on riittävä ostovoima, jotta siellä on esimerkiksi yksityisiä palveluita, ja on olennaista alueitten elinvoiman kannalta, että siellä on riittävä asukasmäärä, jotta erilaiset palvelut, vaikkapa koulut ja kaikki muut kunnalliset tai hyvinvointialueiden tarjoamat palvelut, [Tuomas Kettusen välihuuto] sitten pysyvät elinvoimaisina.

Eli tämä juuri on se olennainen kysymys, [Tuomas Kettunen: Mikä on hallituksen linja?] että tätä kokonaisuutta varmistetaan samalla, kun joustavuutta lisätään, niin että tosiaan riittävästi hyvinvointimme turvaamiseksi [Tuomas Kettunen: Mikä on hallituksen linja?] sijoittuu valtion työpaikkoja myös alueille ja että valtion töihin tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tosiaan se työpaikkansa joka puolelta Suomea mahdollisimman joustavasti valita. — Kiitos. [Mikko Savola: Hallituksen kannattaa kuunnella Auttoa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.12 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kysymys varmasti hallinnollis-teknisestä uudistuksesta, mutta kyllä sen verran tämä politiikka tekee ihmisen ehkä positiiv-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

visella tavalla vainoharhaiseksi, että näen tässä sellaisen riskin tai vaaran, että kun nyt hyvin voimakkaasti tällä hetkellä saneerataan valtionhallintoa, säästetään ja leikataan kuluja, mille varmasti löytyy myös hyviä perusteita, se tulee johtamaan siihen, että kun aikaisemmin on täytynyt lain kautta säätää — tässäkin tapauksessa DVV:n toimipisteet — ja sitten se tulee pelkästään viraston työjärjestyksellä tapahtuvaksi, se tulee johtamaan näiden toimipisteiden harvenemiseen.

No on selvää, että ei pidä turhia fyysisiä toimipisteitä olla, mutta ihan niin kuin tässä keskustelussa on jo nostettu esille, meillä on miljoona suomalaista, joilta ei kovin hyvin tai ei ollenkaan suju digitaalinen asioiden hoito.

Eilen viimeksi olen ollut itse puhujana yhdessä tilaisuudessa, jossa sitten käytiin pitkä keskustelu. Se liittyi toki terveystalouteen, joista tiedämme, että erittäin joustavasti voidaan käyttää digitaalisia palveluja — mahdollisesti jopa puolet perinteisistä avohoitokäynneistä voidaan hoitaa digitaalisesti, silloin kun kyse on lähinnä tiedonvaihdesta eikä edellytetä fyysistä tapaamista — mutta kyllä olen itse huolissani juuri heikentyneestä tai muuten heikot digitaaliset omaavasta väestöstä.

Olen kuullut täällä ihan, sanotaan reilusti, kaikkien puolueiden taholta hyviä puheenvuoroja. Muistan muutamien perussuomalaisten erittäin hyvän puheenvuoron, ja edustaja Pauli Kiuru kokoomuksesta on käyttänyt tästä aiheesta hyviä puheenvuoroja, mutta meillä jotenkin se loppuu siihen, että me vain ilmaisemme toiveemme, mutta millä tavalla me oikeasti takaamme ja turvaamme sen? Pitäisikö meidän järjestää joku tällainen järjestely, missä periaatteessa on subjektiivinen oikeus jokaisella asukkaalla, missä kunnassa tahansa hän on, kääntyä jonkun puoleen silloin, kun hän tarvitsee asiointia valtion tai kunnan viranomaisten kanssa, jossa on tarjolla vain digitaalisia tai hyvin vähän näitä fyysisiä palveluita, jolloin sieltä sitten tulisi joku, joka auttaisi häntä sitten siinä digiasioimisessa. Toki kaikilla ei ole niitä lapsenlapsia taikka lapsia, jotka osaavat auttaa — joku ei ole lähellä tai ei ole muuten. Eli tämä on se minun huoleni, jonka pikkuisen enkä ihan niin vähänkään näen tässäkin nyt olevan lakiehdotuksen taustalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lahdenperä.

14.14 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Aina, kun tavoitellaan sääntelyn vähentämistä ja joustavuuden sekä ketteryyden lisäämistä, ollaan kannatettavien tavoitteiden äärellä tässä sääntely-Suomessa. Tässä esityksessä tavoitteena on valtion toimipaikkojen sijoittamista koskevan sääntelyn vähentäminen joustavan asiakaspalvelun ja toimitilaverkon ketteryyden lisäämiseksi. Laissa on pyritty ottamaan huomioon mahdollisuus järjestää valtion viranomaispalvelut joustavasti siten, että huomioidaan se palveluntarve ja palvelukanavien moninaisuus ja mahdollisuus järjestää palvelut yhteistyössä muiden virastojen kanssa. Valtion läsnäololla vahvistetaan näin alueiden elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työnantajana.

Lausuntopalaute tähän asiaan näytti olevan myös hyvin myönteistä tai neutraalia. Hyvin kannatettava aloite siis. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

14.15 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Ajattelin kolmesta asiasta sanoa tässä muutamien sanan: ensinnäkin digipalveluiden esteettömyydestä, sitten tästä toimipaik-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

kojen maantieteellisestä sijainnista ja sitten siitä, että on tärkeää, että me pystytään saamaan niitä säästöjä.

Tästä digipalveluiden esteettömyydestä. Hallintovaliokunnassa viime- ja edelliskaudella on DVV:n yhteydessä käyty paljon keskustelua digipalveluiden esteettömyydestä, ja siinä on todella tärkeää se, että ne kaikki palvelut alusta asti suunnitellaan esteettömiksi. Se on ihan sama kuin rakennuksen suunnittelussa, että jos sitä rakennusta ei ole suunniteltu alusta asti esteettömäksi, niin sitä eivät pysty kaikki käyttämään, ellei tehdä muutoksia. Sama on näissä digipalveluissa. Eli toivottavasti sillä puolella on menty nyt eteenpäin. Vaikka tämä koskee nyt vain tätä toimipaikkojen maantieteellistä sijaintia ja sitä asetusta, niin ajattelin tuoda tämän vielä huomiona. Jotta me paremmin pystymme sitten kansalaisia palvelemaan niissä digipalveluissa, niin näitten palveluiden suunnittelussa on otettava huomioon esimerkiksi kuulo- tai näkövammaisuus.

No sitten tästä toimipaikkojen maantieteellisestä sijainnista, josta siis määrättäisiin jatkossa valtioneuvoston asetuksen sijaan viraston työjärjestyksessä. Tämä on varmaan joustavuuden ja nykyajan monipaikkaisen työskentelyn kannalta hyvä ja kannatettavaa. Toisaalta meillä sitten myöskin on eri alueilla valtion toimipisteitä monipaikkaisesti, ja niissä on eri virastoja. Ja niin kuin ministeri totesi äsken, tässä kun joudumme säästämään, niin on hyvä, että säästämme sitten tietyissä kohdissa seinistä emmekä niistä palveluista, jotka ovat sitä sisältöä.

Tietenkin sitten ymmärrän hyvin, että valtion alueellinen läsnäolo ja sen toimivuus on tärkeää, ja siinäkin mielessä sitten, kun virasto työjärjestyksessä joitakin muutoksia tekee, siinä kansalaisten ja alueen informointi on tosi tärkeässä roolissa. Ja kansanvaltaan ja demokratiaan kuuluu, että niistä päätöksistä tiedetään etukäteen eikä jälkikäteen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

14.18 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on perusteltu johtuen ihan siitä syystä, että yhä enemmän palvelut hoituvat diginä ja etäpalveluina, ja ei ole tarpeen enää olla niitä fyysisiä tiloja niin paljon kuin aikaisemmin on ollut. Tämä myös johtuu tietenkin asiointitarpeen vähenemisestä fyysisille tiloille, ja myöskin henkilöstönäkökulma tässä tulee huomioiduksi. Eli nyt jatkossa ei lain tasolla enää määriteltäisi, missä fyysisesti niitä tiloja pitää olla. Tämä on tilojen hallinnankin kannalta järkevää ja myös tässä tilanteessa, jossa pitää miettiä, mistä myös taloutta sopeutetaan, niin mieluummin niistä tiloista kuin ihmisten palveluista.

Mutta samalla haluan nostaa tässä esille esimerkiksi tämän edustaja Talvitien nostaman esteettömyyden, mikä liittyy digitaalisiin palveluihin, eli että kaikki eivät pysty niitä tällä hetkellä käyttämään sen takia, että ne eivät ole suunniteltu esimerkiksi näkö- ja kuulovammaisille. Mutta meidän pitää myös huomioida aina, että on ryhmiä, jotka eivät pysty digipalveluita käyttämään, ja pitää aina olla se vaihtoehtoinen väylä ottaa yhteyttä viranomaisiin puhelimitse tai fyysisesti. Tämä on tärkeä punainen lanka, kun palveluita suunnitellaan ja jatkossa muutetaan, että muistetaan tämä jokaisessa valiokunnassa, missä ollaan palvelujen kanssa tekemisissä. Liikenne- ja viestintävaliokuntakin tässä on merkittävässä roolissa.

Yksi asia, mikä kannattaa myös hyödyntää, on se, että meillä on eri viranomaisia. Voitaisiin esimerkiksi palvelupisteitä tehdä eri viranomaisten kanssa yhteistyössä ja tehdä poikkihallinnollisesti yli eri ministeriörajojen liittyen esimerkiksi Kelaan, verotoimistoon,

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

ja miksei siihen voi ottaa kylkeen myöskin jotain muita toimijoita, esimerkiksi pankkipalveluita. Eli tehdään yhdessä, niin pystytään sitten paremmin vastaamaan haja-asutusseutujenkin ihmisten palvelutarpeisiin.

Sitten vielä viimeisenä otan esille alaikäiset. Kun me mietimme palveluiden kehittämistä ja digipalvelujen kehittämistä, meidän pitää huomioida se, että meillä on ne alaikäiset, joilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen tunnistautumiseen, jollei ole niitä pankkitunnuksia. Eli tämä on myöskin kysymys, mihin meidän pitää löytää ratkaisu. Tämä koskee montaa eri palvelusektoria.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

14.21 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Itsekin kiinnitän huomiota tähän samaan asiaan, jota sosiaalidemokraatit ovat tuoneet tässä esille, ja se koskee nimenomaan tätä digisyrjäyttämistä tiettyjen ihmisten kohdalla tästä yhteiskunnasta. Ja nyt kun tämä laki Digi- ja väestötietovirastosta on täällä eduskunnassa käsittelyssä ja tässä nyt selvästi tehdään muutoksia liittyen näihin säästöihin ja tähän palveluverkkoon, niin me kyllä edellytetään edelleen, että myös lainsäädäntöä muutetaan siltä osin, että ihmisten oikeudet saada fyysisesti henkilökohtaista palvelua tässä murroksessa turvataan.

Muun muassa vanhusasiainvaltuutettu on ottanut tähän kantaa uusimmassa vanhusasiainvaltuutetun kertomuksessa. Hän nostaa itse asiassa digisyrjäytymisen yhdeksi keskeisimmäksi ongelmaksi näissä ikäihmisten palveluissa, ja hän toteaa, että yli 65-vuotiaista Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan kolmanneksella on vaikeuksia käyttää digipalveluita. Hän on esittänyt ministerillekin ja ministeriöön ratkaisuehdotuksia, joista ensimmäinen kuuluu: säädetään kuntien velvollisuudesta koordinoita digitukea alueella; toinen ehdotus: digipalveluja käyttämättömille perustetaan kansallisesti keskitetty asiointikanava, joka tukee ja auttaa; ja ratkaisuehdotus kolme: sähköistä asiointia selkeytetään lainsäädännön avulla toisen puolesta asioinnissa tai tuetussa asioinnissa. Nämä olivat vanhusasiainvaltuutetun kolme kriittisintä asiaa, joilla pystyttäisiin nopeastikin edesauttamaan näitten ihmisten arkea ja toimintaa.

Kuten edustaja Lindénkin toi, tämä on teemana semmoinen, että ihmiset tämän allekirjoittavat ja sanovat, että tämä on tärkeä, mutta nyt eivät riittä pelkästään hyvät toivomiset vaan meidän on pakko lainsäädännöllä myös auttaa näitä ihmisiä ja parantaa heidän perusoikeuksiaan, koska minä en usko, että asia korjaantuu ilman sitä, että lailla veloitetaan huolehtimaan näitten ihmisten oikeudet saada se palvelu ilman digitunnistautumisia. Tämä tietenkin koskee tätä digiasiointia, mutta tämä näyttäytyy ihmisille ihan pankkipalveluissa ja muissa, ja ihmisillä on hätä siinä, että heillä ei ole laitteita, he eivät osaa käyttää niitä ja he eivät pysty asioimaan näissä peruspalveluissa, mihin heillä jokaisella tulisi olla oikeus. Tämä on tietenkin iso ja laaja asia, en lähde tätä sen enempää tässä kolmessa minuutissa, kun aika loppuu, käymään läpi, mutta vetoan ministeriin: Muutatteko nyt tätä lakia, parannatteko näiden ihmisten perusoikeuksia tältä osin? Mitä ajattelette tästä asiasta?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen.

14.24 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on tyyppillisesti rankan keskittävä lakiesitys. Ymmärrän toki, että maailma muuttuu, mutta kun nyt tämä laki säädetään, sehän tarkoittaa, että näistä 36 toimipaikasta on vain muisto sen

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

jälkeen jäljellä. Suuriin kaupunkeihin jää, ja muualle ei. Voin ottaa esimerkin: Silloin kun Fimea, tämä lääkealan keskus, aikoinaan perustettiin, ja taisi olla Liisa Hyssälä silloin vastaavana ministerinä, silloinhan ennustettiin, että tässä käy huonosti. Sen piti mennä Kuopion, mutta menikö se? Eihän se mennyt, kun täällä pantiin vastaan, ja jälleen vedettiin länget kaulaan, ja osittain on Kuopiossa ja osittain on täällä. Eliikkä toisinpäin tämä systeemi ei pelaa ollenkaan. Sama kävi Pelastusopiston kanssa: Kuopiossahan on se keskuspaikka, mutta on joku filiaali täälläkin. Niin että onhan tämä merkillistä, että toisinpäin tämä homma menee ihan puihin välittömästi, mutta siten kun maaseudulta ja maaseutukaupungeista karsitaan palveluja, niin lähtee samana päivänä silmänräpäyksellä.

Jos nyt pikkusen tasa-arvoa katsottaisiin tässä maassa, kun ihmiset ovat kuitenkin lain edessä tasa-arvoisia. Aivan kuin edustaja Nurminen äsken omassa puheenvuorossaan kuvasi tätä tilannetta, meillä on paljon paljon Suomessa vanhoja ihmisiä, joilla on vielä taskussa vanha nokialainen kännykkä tai vastaava, jolla ei varmasti pystytä nettiin menemään, monella ei ole edes mahdollisuutta ottaa käyttöön vahvaa tunnistautumismenettelyä pankkitunnuksin, ja niin edelleen. He ovat täysin yhteiskunnasta ulkona. Sitten pahintahan siinä on se, mistä nyt tänä päivänä muun muassa valtiovarainvaliokunnassa keskusteltiin liikennejaostossa, huonot digiyhteydet, eliikkä operaattorit pudottavat maaseutukuntien lähetyshojoja, mitkä mastoista tulevat puhelimiin päin, niin että suurimmalla osalla aluetta voi olla, että puhelimet eivät toimi enää ollenkaan. Siellä väittävät meille liikenneministeriön asiantuntijat, että tämä on ”case normal”. Kyllä minä sanon, että valtion pitää nyt pikkuhiljaa ruveta kovenemaan näissä asioissa. Jos meillä valtioneuvosto on asiassa hiljaa, niin markkinataloushan johtaa siihen, että meiltä lähtevät maaseudulta kaikki palvelut.

Meillä on Pohjois-Karjalassa jo tilanne sellainen, että esimerkiksi ambulanssista kun tulee puhelu tai ihminen soittaa hätäkeskukseen, kun on esimerkiksi sydänpotilas kyseessä — tiedän tapauksen, missä näin kävi — sieltä ei saanut kunnon yhteyttä hätäkeskukseen ja sieltä tuli hätäisiä neuvoja, että tee sitä sun tätä, ja puhelu kesti kymmenen sekuntia ja katkesi, ja aloitetaan alusta. En tiedä, selvisikö potilas hengissä ja saatiinko ambulanssi paikalle. Sitä en tiedä, mutta henkilö, joka tämän joutui kokemaan, oli aivan järkyttynyt.

Eihän Suomi voi tähän suuntaan mennä, hyvänen aika. Pitäähän valtiovallan tässä nyt tormistautua ja sanoa, että ok, jos joku virasto tai muu lähtee, niin sitten pitää olla kunnan palvelupisteessä riittävän hyvät taidot ja laitteet omaava henkilö tai henkilöitä, jotka pysyvät näitä ihmisiä auttamaan. Tänä päivänä on tilanne, että monellakaan vanhalla ihmisellä ei ole tietokonetta eikä niitä taitoja, joita siihen vaaditaan.

Arvoisa ministeri, vetoan teihin, että kun tätä uudistusta nyt teette, niin pitääkö huoli siitä, että nämä palvelupisteet tulevat eri puolille Suomea riittävän hyvin varustettuina. [Puhemies koputtaa] Kotikunnassani Ilomantsissa, josta kaikki valtion palvelut on jo otettu, ainoastaan Rajavartiosto on jäljellä, [Puhemies koputtaa] ja toivon, että sitä ei viedä pois. Se jos viedään pois, niin sitten on asia pikkusen huonompi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Kallio.

14.27 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Hoskoselle erinomaisesta puheenvuorosta. Käytän tilaisuuden ottaa hieman ehkä uuden näkökulman tähän käsitellyssä olevaan asiaan. Digi- ja väestötietoviraston tehtäviä ovat muun muassa holhous- ja edunvalvonta-asiat. Holhous- ja edunvalvonta-asiassa on aina kyse oikeasta ja todellisesta henkilöstä, joka esimerkiksi sairautensa vuoksi ei pysty valvomaan omaa etuaan ja

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

tarvitsee apua taloudellisten, oikeudellisten tai henkilöä koskevien asioiden hoidossa. Nämä asiat ovat yksilön kannalta aina kiireellisiä.

Kun lääkäri tekee työtä iäkkäiden ja muistisairaiden henkilöiden kanssa, edunvalvontasioista keskustelu kuuluu tähän työhön ihan jokapäiväisenä työnä. Varsinaisen lääkärin työn päälle lääkäri tekee suuren määrän erilaisia lausuntoja Digi- ja väestötietovirastoon. Valitettavasti nämä lausunnot on lähetettävä joko paperisena, tai sitten ne pitäisi skannata sinne erikseen. Käytännössä lääkärin ammattikortti on kuitenkin kiinni jatkuvasti siinä tietokoneessa, eli tämä olisi mahdollista hoitaa hyvinkin reippaasti sähköisen järjestelmän kautta. Toivottavasti tässä tulee muutoksia DVV:n toimintatapoihin. Myös asioiden käsittely kestää varsin pitkään: ensin siellä on pitkään se asia käsittelyssä, sitten tulee lääkärille pyyntö... [Mikrofoni sulkeutuu — Hannu Hoskonen: Joku oli linjoilla.]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Katsokaa, ettei kukaan muu ole painanut mikkiä. Saako edustaja mikin päälle?

No niin. En tiedä, oliko Mikissä vai Minnissä syytä. — Elikkä ensin käsittely kestää kauan. Sitten pyydetään lääkäriltä lausunto, ja lääkärille kuitenkin annetaan hyvin lyhyt aika reagoida niihin, ja kysymykset voivat olla tätä tasoa, että ymmärsikö henkilö varmasti — kolme kuukautta sitten — mihinkä hän on nimensä laittanut. Ja mikäli tätä edunvalvontavaltuutusta ei myönnetä, alkaa koko prosessi alusta, ja jälleen pyydetään uusia lausuntoja.

Arvoisa puhemies! Pahimmillaan tilanne on sellainen, että kuukausien tai vuoden aikana kukaan ei pysty maksamaan tässä prosessissa olevan henkilön laskuja eikä hoitamaan muitakaan asioita, ja tämä henkilö voi olla hyvinkin surkeissa olosuhteissa kotona, elää siellä oman likansa ja sotkunsu keskellä.

Toivottavasti myös näihin asioihin saadaan nopeasti parannuksia pelkästään sillä, että tarkastellaan näitä toimipaikkoja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, viimeinen puheenvuoro ennen ministeriä tässä vaiheessa.

14.30 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Muutama sana lyhyesti.

Ensinnäkin, ministeri, teille: Olette kyllä aika erilaisessa tilanteessa kuin muiden hallitusten vastaavassa tehtävässä toimineet hallintoministerit. Minulla nyt on 18. vuosi tässä menossa, mutta en muista aikaisemmilta hallituskausilta sellaista hallitusta, joka ei olisi halunnut tehdä myöskin valtion maakunnallisen konttoriverkoston näkökulmasta sellaista politiikkaa, joka olisi kestävä. On ollut erityyppisiä ministeriryhmiä, erityyppisiä ministerikokoonpanoja, erityyppisiä valtiosihteerivetoisia työryhmiä, joissa nimenomaan on pyritty siihen, että nämä konttorit olisivat alueellisesti mahdollisimman saavutettavissa.

Täytyy sanoa, että kun en ole seurannut teidän asioitanne ja näin listalta tämän esityksen, niin kyllähän tämä tuntuu todella karmealta. Te tuotte siis eduskunnalle esityksen, jossa ei tarvitse enää edes valtioneuvoston sisällä olla yksimielisiä siitä, missä oman puljun konttorit sijaitsevat. Sehän riittää, että pelkästään ministerin mahtikäskyllä ja ministeriön mahtikäskyllä voidaan ohjeistaa jatkossa tätä teidän alaista virastoanne siitä, missä konttorit sijaitsevat, ja tässä lakiehdotuksessa tehdään vielä välttämättömäksi neuvotella näistä asioista ministeriön kanssa. Siis yhden ministerin päätöksellä jatkossa voidaan nämä viras-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

ton sijoituspaikat Suomessa määritellä, ja te olette se ministeri, joka kehtaatte esittää tätä eduskunnalle. Se kertoo paljon kokoomuksen linjasta, teidän linjastanne, ja se kertoo myöskin hallituksen linjasta, siitä, että muut ryhmät ovat sitä mieltä, että näinhän tämä on ihan hyvä.

Tämä on aivan vallankumouksellista, näin ei ole ollut näiden menneiden vuosien aikana. Näistä on kinattu, näistä on pidetty huolta, että ihmiset saisivat nämä palvelut ja ne olisivat saavutettavissa. Tässähän taustalla on tietenkin se, että te aiotte säästää. Te säästätte tästä palveluverkosta ja omin kätösin räätälöitte nyt myöskin täältä säästöjä. Tämä tuntuu todella pahalta, ja on hyvä eduskunnan hiukan pysähtyä miettimään, mistä on kysymys.

Tästä katoaa myös se, että katsottaisiin, mitä palveluita on, mitä voitaisiin keskittää, mikä voisivat olla yhteispisteissä, miten voitaisiin nämä valtakunnalliset palvelut järjestää, niin että ne olisivat digillä sitten saavutettavissa sieltäkin, mistä ei voi. Te haluatte nimenomaan pistemäisesti nyt ryhtyä tätä verkkoa korjailemaan eri puolilta, ilman että siinä käytetään tämmöistä laajakatseisempaa toimintaa. Pidän tätä kyllä todella erikoisena toimintana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ikonen, kolme minuuttia maksimissaan, olemme jo yliajalla.

14.33 Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen: Arvoisa puhemies! Kyllä tässä edelleenkin DVV:llä on tavoitteena turvata palvelut ihmisille eri puolella Suomea, ja tämä on oikeastaan sitä pitkänkin linjan alueellistamispolitiikan muutosta. Jo aikaisemmat hallitukset ovat lakkauttaneet alueellistamisen koordinaatioryhmän, ja tätä päätöksentekoa on muutettu eri tavoin, mutta palvelut uudistuvat.

Jos katsomme tätä lausuntojen määrää, me saimme tähän esitykseen 42 lausuntoa, jotka olivat valtaosin myönteisiä tai neutraaleja tälle uudistukselle, kuten täällä on ilmennytkin. Tapasin tänään myöskin maakuntajohtajat ympäri Suomea, ja heidän johdolla on tehty myöskin eri alueilla ja eri maakunnissa tätä valtion yhteisten palvelupisteitten kehittämistä niin, että turvataan viranomaisten yhteistä asiointia siellä, jotta asiakkaat saavat yhdeltä luukulta useita valtion palveluita. Eli kyllä jatkossakin on tarkoitus mahdollistaa asiointia eri puolilla Suomea ja myöskin niin, että se toteutuu monikanavaisesti: diginä, puhelimitse ja käyntiasiointina.

Asiointi on kuitenkin muutoksessa. Jos me katsomme tätä DVV:nkin asiointia: verkkoasiointia on 61 prosenttia, puhelimitse asioidaan 21 prosenttia ja sähköpostitse 9 prosenttia, ja käyntejä on noin 9 prosenttia. Itse asiassa meillä on useampia paikkoja, joissa on alle kymmenen käyntiä viikossa, ja nämä yksiköt ovat haavoittuvia myöskin henkilöstön näkökulmasta. Jos me katsomme tätä käyntiasiointia, missä palveluissa tullaan, ne ovat usein tiettyjä notaaripalveluita tai sitten saattaa olla esimerkiksi vihkiminen, jota itse asiassa ihmiset tilaavat yhä enemmän ihan muualle kuin sinne DVV:n tiloihin, tai ulkomaalaisten rekisteröinti, joka itse asiassa tapahtuu tällä hetkellä useammin jalkautumalla sinne oppilaitoksiin, minne tulee kansainvälisiä opiskelijoita, tai yrityksiin, jotka rekrytoivat. Ja vielä kun tähän yhdistetään se, että valtion asiointia kootaan yhteisiin palvelupisteisiin, joissa asiakkaan on mahdollista asioida useitten valtion viranomaisten kanssa, niin ajattelen, että kyllä meidän täytyy kyetä myöskin arvioimaan palveluitten järjestämistä uudella tavalla, ja siitä tässä on kyse, että haetaan tarkoituksenmukaisia tapoja järjestää.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Edelleenkin tässä on myöskin tämä talouden tilanne. Nyt kun kaikkialta haetaan säästöjä, niin myöskin DVV on arvioinut, että toimitiloista on mahdollista pidemmällä aikavälillä saada vuokrasäästöä 450 000 euroa vuodessa. [Krista Kiurun välihuuto]

Edelleenkin siihen, voisiko DVV sitten määritellä vapaasti toimipaikkansa, haluan myöskin sen sanoa tässä keskustelussa, että ei voi. Kyllä tässä edelleenkin on noudatettava lakia valtion palveluitten saatavuudesta ja toimintojen sijoittamisesta, eli tässä on edelleen lainsäädännön ohjeviivat, jotka sanovat, että tarvitsee edelleenkin huolehtia palveluitten tarjoamisesta koko maan kattavasti, on vastattava palvelutarpeeseen, on turvattava perusoikeuksia, on vahvistettava elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työnantajana. Eli kyllä edelleenkin on hyvin monta näkökulmaa otettava viranomaisen huomioon, kun tätä suunnitelmaa tekee. Lisäksi sitten vielä valtiovarainministeriö voi pidättää itsellään oikeuden määrätä näistä DVV:n toimipaikoista, [Puhemies koputtaa] jos se katsoo, että viraston suunnitelmat vaikeuttavat yleislain tavoitteiden toteutumista. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta ja työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 100/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tuttuun tapaan muiden asia-kohtien jälkeen. — Ministeri Satonen, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

14.36 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on sovittu leipomotyölain kumoamisesta vanhentuneena säädöksenä. Laista on ollut jäljellä ainoastaan yksi pykälä, joka on koskenut leipomoalan yötyökorvausta. Nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että leipomoalan yötyökorvausta koskeva leipomotyölain 5 § kumotaan. Leipomotyölaki tulisi lakimuutoksen myötä kokonaisuudessaan kumotuksi. Lisäksi työntekijöiden lähettämisestä annettuun lakiin tehtäisiin teknisiä muutoksia.

Esityksen tavoitteena on saattaa leipomoala lainsäädännön tasolla vastaavaan asemaan suhteessa kaikkiin muihin toimialoihin. Muilla toimialoilla ei ole nykyisen leipomotyölain 5 §:n kaltaista yksittäisen toimialan palkkausta koskevaa lainsäädäntöä. Muilla toimialoilla palkkausta koskevista asioista sovitaan työehtosopimuksissa tai työsopimuksilla. Nyt ehdotetun muutoksen myötä leipomotyöntekijöiden yötyökorvausta koskeva sääntely

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

siirtyisi muiden toimialojen tavoin kokonaisuudessaan yleisen työläinsäätelyn alaisuuteen. Työaikalaki sisältää yötyön tekemistä koskevat edellytykset ja valtakunnallisilla työehtosopimuksilla toisinsopimisen mahdollisuudet alakohtaisten tarpeiden huomioimiseksi.

Esityksellä on keskeisimmin vaikutusta leipomoalalla kaksi- ja kolmivuorotyötä tekevään henkilöstöön. Henkilöstön palkkaukseen ja muihin työehtoihin kohdistuvat vaikutukset riippuvat kuitenkin lopulta siitä, mitä yötyökorvauksesta tullaan sopimaan tulevilla työehtosopimusneuvotteluissa. Samoin muut mahdolliset vaikutukset, esimerkiksi työnteettämisaikakohtaan, yritysten kulurakenteeseen tai lopputuotteiden hintoihin, riippuvat työehtosopimusneuvottelujen lopputuloksista.

Esityksessä ehdotettujen lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1. päivänä maaliskuuta 2025, eli kun keskeisimpien alaa koskevien työehtosopimusten voimassaoloaika on päätynyt. Ehdotettava muutos tuo leipomoalan sääntelyn samalle viivalle muiden toimialojen kanssa ja ajantasaistaa työelämäsääntelyä. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tehdään niin, että koska tässä on paljon puheenvuoroja, niin käydään lyhyttahtista keskustelua ainakin tässä aluksi, jotta useampi pääsee ääneen. Elikkä pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää minuutin vastauspuheenvuoron, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Edustaja Malm.

14.39 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä leipomotyölaki jäljittelee sitä samaa kaavaa, joka hallituksen esityksissä on useasti huomattavissa. Ensin hallitus muuttaa lainsäädäntöä ja sen jälkeen sanoo, että työehtosopimuksessa soviin asioista tarkemmin. Nythän tilanne on se, että työehtosopimusneuvottelut aukeavat tämän syksyn aikana, mutta hallitus ehtii jo romuttaa työehtosopimuksen tuomat etuudet täältä takanta, jolloin työehtosopimusneuvottelut itsessään tulevat vaikeutumaan, mikä tarkoittaa taas sitä, että hallitus on itse toiminnallaan jo etukäteisesti määrittänyt, mitä tulee päättää. En tiedä, onko tämä oikeudenmukaista ja avointa päätöksentekoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

14.40 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Leipomotyölain perusteella leipomotyöntekijöillä on oikeus korotettuun palkkaan yötyön aikana. Korotus on kello 22:n ja 6:n välisenä aikana tehdystä työstä vähintään sata prosenttia. Leipomoalan 5 200 työllisestä noin 3 200 on tehnyt yötyötä, ja siten lakimuutos vaikuttaa heihin. Yötyön osuus palkasta voi SELin mukaan olla jopa 20—30 prosenttia. Oikeistohallitus leikkaa tällä esityksellään leipureiden palkkoja jopa yli tuhannella eurolla kuukaudessa. Miksi? Koska miksi ei. Orpon ja Purran hallitus ajattelee, että kaikki suomalaisen työelämän vähänkin edistykselliset asiat voidaan ja pitää purkaa ja rikkoa niin kauan kuin tämä hallitus on vallassa. Esitys perustuu hallitusohjelmaan, ja sen tavoitteena on saattaa leipomoala vastaavaan asemaan suhteessa muihin toimialoihin. Tässä nyt käytännössä siis pelataan vain [Puhemies koputtaa] työnantajien pussiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

14.41 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jälleen olemme lähete keskustelussa, jossa käsitellään yhtä palkansaajaa koskevaa heikennystä.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Tällä kertaa kurittamisen kohteena on leipomoalan ammattilaiset. Esitys laista leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta tarkoittaa suoraan palkanalennusta leipomoalan työntekijöille. Monien palkkapussi pienenee merkittävästi. Ansiotason menetys voi olla vuositasolla jopa 10 000 euroa. Tämä on merkittävä heikennys monen leipomoalan työntekijän toimeentuloon. Lain kumoaminen nopeassa aikataulussa aiheuttaa työntekijöille ja mahdollisesti hänen perheelleen kestäättömiä taloudellisia tilanteita.

Arvoisa työministeri, miksi te jälleen haluatte lainsäädännöllä heikentää työntekijöiden pitkään voimassa olleita lakeja? Minkälaisia vaikutuksia on tällä lakimuutoksella arvioitu olevan? Pyydän tarkkoja arvioita ja lukuja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

14.42 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Leipomoala on suomalaisille tärkeä, me suomalaiset rakastamme leipää todella paljon. On tärkeää myös huomata se, että tämä muutos turvaa nimenomaisesti yrittäjien toimintamahdollisuuksia, parantaa yritysten kilpailukykyä ja takaa siten suomalaisen leivän tuotannon jatkossakin. Samalla on tietenkin tärkeää huolehtia työntekijöiden oikeuksista.

Leipomoalan yötyölisistä voidaan jatkossa sopia työehtosopimuksilla, kuten muillakin aloilla tehdään. Näin onkin jo tehty, sillä leipomoalan työehtosopimus takaa 100 prosentin yötyölisän muille kuin vuorotyöntekijöille. Meille on tulossa nyt leipomoalalle pian työehtosopimusneuvottelut, ja näissä neuvotteluissa toivottavasti päästään sopimaan myös näistä vuorotyöntekijöistä. Täytyy muistaa, että tämä uudistus vaikuttaa lähinnä kolmivuorotyötä tekeviin työntekijöihin, joita on alle 10 prosenttia leipomoalan henkilöstöstä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

14.43 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ministeri tässä totesi aluksi, että tämä kumotaan vanhentuneena ja siitä voisi saada sellaisen kuvan, että leipomoalalla ei jatkossa enää tehdä yötyötä ja sen vuoksi tämä on vanhentunut, mutta kun siitähän tässä asiassa ei ole pätkääkään kyse, vaan samaan hengenvetoon tässä todetaan juuri niin, että on mahdollisuus sopia TES-neuvotteluissa.

Millaiseksi, ministeri, arvioitte riittävän aikataulun, kun laki on tulossa voimaan jo 1.3.2025? Käykö nyt sitten keväällä niin, että onko meillä leipää tarjolla kaupassa keväällä 2025? Tässä esityksessä on arvioitu, että yötyö voi lisääntyä, ja tällä on tietysti aivan suora negatiivinen vaikutus työntekijöitten terveyteen, mutta onko tässä hallitusohjelmaneuvoittelussa käynytkin nyt niin, että kun te korotitte makeisveroa, niin te olette tehneetkin kaupan siitä, että nyt tämä otetaan työntekijöitten selkänahasta ja otetaan se raha täältä työntekijöitten yötyökorvauksista?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

14.44 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä on paljon monimutkaista jargonia, mutta suomeksi sanottuna kyse on todellakin siitä, että hallitus on leikkaamassa leipomotyöntekijöiden palkkoja jopa yli tuhannella eurolla kuukaudessa. Tämä on jälleen yksi esimerkki siitä, kuinka oikeistohallitus on aset-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

tautunut työmarkkinaosapuoleksi ja toteuttaa nyt yksipuolisesti työnantajien tavoitteita suomalaisten duunarien palkkojen polkemiseksi.

Tähän asti tämä leipomotyölain 5 § on jätetty voimaan nimenomaan sen takia, että se on työntekijöiden suojelunäkökohtien vuoksi tärkeä. Yötyötä voidaankin pitää yhtenä keskeisenä vakavia terveysriskejä aiheuttavana työympäristön riskitekijänä, ja yötyö kasvattaa muun muassa sydän- ja verisuonitautien, diabeteksen sekä erilaisten syöpien riskiä.

Täytyy vielä todeta edustaja Partaselle: Ei tämä nykyinen työehtosopimus tällä alalla turvaa 100-prosenttista yötyölisää. Eli ei myöskään ole [Puhemies koputtaa] realistista odottaa, että sitä välttämättä [Puhemies koputtaa] seuraavaankaan sopimukseen saadaan, ja siten tämä palkanalennus jää pysyväksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

14.45 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässähän on kyse siitä, että oikeastaan leipomoala on tällä hetkellä ainoa ala, missä maksetaan tätä 100 prosentin korotusta palkan päälle yötyössä. Jos ajatellaan asiaa tasa-arvon nimellä, niin meillähän yötyötä tehdään toki muillakin aloilla, [Vasemmalta: Nimenomaan!] ja tuolla on aineistossa otettu esille semmoinen seikka, että etenkin naisille se aiheuttaa rintasyövän riskiä. Ja jos nyt mietitään sitä rintasyöpäriskiä, niin kyllähän meillä on muitakin aloja, missä naiset työskentelevät yöllä, [Krista Kiurun välihuuto] niin tämä on sellainen seikka, että meidän täytyy ajatella sitä sitten kautta linjan.

Ja siihen, saadaanko meillä leipää: Tuossa edustaja Partanen otti hyvän puheenvuoron siinä mielessä, että meillä syödään paljon leipää. Itsekin olen syönyt melkein koko elämäni leipää, ja pidän siitä. Tärkeintä on nyt käydä tämä asia kaikessa rauhassa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa läpi, kuunnella asiantuntijat, ja sen jälkeen tehdä [Puhemies koputtaa] näitä päätöksiä. Ei mennä asioiden edelle. [Aino-Kaisa Pekonen: Oho!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

14.46 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämän äskeisen puheenvuoron jälkeen on suorastaan tyrmistynyt, koska tästähän voisi nopeasti sanoa, että tällä logiikallahan sillä ei siis ole väliä, saavatko elintarviketeollisuuden yötyöntekijät lisää rintasyöpää, koska te olette sitä mieltä, että se on tasa-arvoteko, että näin tapahtuisi. Kyllä tämä meno alkaa tässä salissa olla todella käsittämätöntä. Pitäisi vähän miettiä, mitä tässä salissa puhutaan. Jos hallitus profiloituu täällä edustajiensa joukossa, että tämä on yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoteko, niin kyllä täytyisi hiukan kuitenkin kokea jonkunlaista vastuuntuntoa. Minä olen tosi pahoillani, mutta tämä kuulostaa todella erikoiselta, että tässä olisi kysymys tasa-arvotesta, kun poistetaan tällainen vanhentunut määräys laista ja nämä ihmiset eivät ansaitse enää yötyöstään asiallista ja säällistä palkkaa. Ja koska heitä on suojeltu aikaisemmin siksi, kun he tekevät vaikeissa olosuhteissa töitä, niin nyt pitäisi tämä poistaa nimenomaan siksi, että muillakaan tällaista ei enää ole — eli lisää sairauksia tälle porukalle. [Puhemies koputtaa] Tämä on palkanlasku, hallitus lähtee laskemaan ja polkemaan ihmisten palkkoja. [Puhemies: Aika!] Miksi te suostutte, Satonen, esittelemään tämöisiä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Talvitie.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

14.47 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa kuultiin, että laki on tulossa nopealla aikataululla voimaan. Tässä on kyllä hallituksen esitys, joka ei tule voimaan 1.1. vaan 1.3.2025. [Aino-Kaisa Pekosen välihuuto]

Aloin katsomaan, että monellako alalla on niin, että laissa olisi sovittu tämmöisestä yökorvauksesta. En äkkiseltään löytänyt muita aloja, eli onko leipomoala ollut ainoa ala, jolla yötyöstä maksettavasta korvauksesta on itse asiassa säädetty laissa erikseen?

Ja kun katsoin tässä näitä hallituksen esityksen taustoja, niin esimerkiksi Suomen Leipuri liitto katsoo, että leipomotyölain kumoamisella leipomo- ja konditoria-ala saatetaan lainsäädännön tasolla tasa-arvoiseen asemaan muihin toimialoihin verrattuna, koska nyt on ollut niin, että esimerkiksi yritykset, jotka toteuttavat majoitus- ja ravitsemusalan tai elintarvikealan työehtosopimuksia, [Puhemies koputtaa] eivät ole teettäessään yötyötä 22—06 välillä maksaneet lainkaan leipomotyölain [Puhemies: Aika!] 5 §:n mukaista lisää. Elikkä sehän on nimenomaan niin, että voimaantulo on vasta ensi maaliskuussa ja ... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

14.49 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä, kun tässä kuuntelee hallituksen edustajien puheenvuoroja, se vaan todistaa sen, ettei tiedetä lainkaan, mistä leipomoalalla on kysymys. [Vasemmalta: Ai yövuoro?] Tässä ei voida puhua mistään säännöllisestä vuorotyön tekemisestä, mitä hyvin monilla muilla aloilla on, vaan tämä työ on hyvin rytmittönnä. Työvuorot voivat alkaa kahdentoista aikaan yöllä, kolmen aikaan yöllä, viiden aikaan aamulla tai niin poispäin, ja näitä erityymiä töitä voi olla vaikka kuinka paljon peräjälkeen. Minuun yhteyttä ottanut leipomotyöntekijäala kertoo, että leipomoissa on tällä hetkellä työntekijäpula juuri näiden vaikeiden työaikojen osalta. Ja te osaltanne olette tässä nyt tekemässä esitystä — tämmöistä leipomoalan työn halpuuttamisesitystä — jolla te pahennatte tätä työvoimatilannetta, sillä nämä henkilöt, jotka minuun ovat ottaneet yhteyttä, ovat kertoneet, että jos tämä laki astuu voimaan ja heidän työstään leikkautuu kaksi- ja puolisataa — tai yli 1 200 — euroa kuukaudessa, niin he kyllä vaihtavat alaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

14.50 Juha Hänninen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lain kumoamisen pelätään vähentävän leipomoalan vetovoimaa. Alan vetovoima ei varmasti tästä laista ole kiinni. [Välihuuto vasemmalta] Näistä muista vetovoimatekijöistä tulisi taas neuvotella uuteen työehtosopimukseen. [Krista Kiuru: Jopa tonni lähtee palkasta!]

Ja ihan lyhyt kertaus, pyydän kuuntelemaan: ”Toimialakohtaiset erilliset lait eivät ole tarpeen. Järjestelmä lähtee siitä, että työehtosopimukset ovat ensisijaisia välineitä, joilla työehdoista, kuten yötyölisistä, sovitaan.” — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

14.51 Timo Furuholm vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Selvää on, että jokainen, joka tässä maassa tekee yötyötä, laittaa itsensä ja terveytensä likoon. Tämä

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

asia ei muutu miksikään sillä, että yhden alan työntekijöiltä nakerretaan toimeentuloa keino-
notekoisen alojen välisen tasa-arvon nimissä.

Lainsäädännön nykyaikaistaminen, johon tässäkin esityksessä viitataan, on tarkoittanut
tähän mennessä vain heikennyksiä työntekijöiden asemaan, pelkkiä heikennyksiä. Edus-
kunta odottaa edelleen esityksiä työntekijöiden aseman vahvistamiseksi, jotta tasapaino
työmarkkinoilla säilyisi edes jossain mallissa ja jotta näitä hallituksen esitysten perustelui-
ta voi pitää edes millään tavalla uskottavina. Kysynkin nyt työministeri Satoselta: onko tu-
lossa mitään parannuksia työntekijöiden asemaan, ja aiotaanko jatkossakin tasa-arvoa
käyttää lyömäkeppinä työelämän heikentämisessä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen.

14.52 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Leipomoala
on yksi tärkeimmistä elintarviketeollisuuden aloista, 7 000 työntekijää. Soitin eilen parille
leipomoalan yrittäjälle ja kysyin, että miltäs tämä niin kuin kuulostaa. No, heidän ensim-
mäinen arvionsa oli, että tulee olemaan vaikeaa saada työntekijöitä. Tällä hetkellä esimer-
kiksi meillä Pohjois-Karjalassa, Pielisen Karjalassa, on valtavasti ulkomaista työvoimaa.
He ovat just perustaneet perheen Suomeen ja osa jopa hankkinut asunnon. Miten tässä käy,
kun heidän tulotasonsa putoaa 10—30 prosenttia, siinä vaiheessa, kun he ovat integroituneet
tänne Suomeen? Toivoisi tässä nyt ainakin sitä, mitä tuolla lausunnoissakin, että tässä
mentäisiin pitkällä siirtymäajalla ja sitten TES-pöydässä aidosti päästäisiin neuvottele-
maan näistä asioista. Leipomoalalla on raskaat työajat, huonot työolosuhteet [Puhemies
koputtaa] ja pieni palkka.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Yrttiaho.

14.53 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Orpon ja Satosen linja
on itse asiassa tässä esityksessä suoraan ja kaunistelematta esillä, ei jää mitään epäselvää.
Tarkoitus on vain leikata työntekijöiden palkkoja, jotta työnantaja hyötyisi. Se tuntuu ole-
van tämän hallituksen toiminnan perusidea.

Näillä tuhansien eurojen palkanleikkauksilla, jotka kohdistuvat tuhansiin leipomoalan
työntekijöihin, on todennäköisesti se vaikutus, että ammattityövoimasta on työnantajilla
jatkossa entistäkin suurempi pula. [Suna Kymäläisen välihuuto] Herääkin kysymys, onko
hallituksen todellinen tarkoitus itse asiassa avata leipomoala entistä laajemmin ulkomaisel-
le halpatyölle ja lähetetyille työntekijöille. Paikallisen sopimisen laajentamista ajava halli-
tuksen esityshän antaa tähän uusia mahdollisuuksia. Pelkään, että leipomotyölain 5 §:n ku-
moaminen on vasta alkua tämänkin alan työehtojen [Puhemies koputtaa] laajemmalle pol-
kemiselle.

Tämä lakiehdotus tulisi hylätä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

14.54 Lotta Hamari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvoisa työmi-
nisteri, esityksen keskeisin suora vaikutus liittyy todellakin alan henkilöstön palkkaukseen
siltä osin kuin yötyökorvaus on perustunut kumottavaksi ehdotettavaan säännökseen eikä
työehtosopimuksessa ole toisin sovittu.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Leipomotyö on todella raskasta, enkä vertaisi sitä varmastikaan esimerkiksi täällä kuuluu hotellin respassa työskentelyyn. Se on raskasta työtä, työajat ovat hyvin erikoisia, ja tässä tämä palkanmenetys voi olla siis arvioiden mukaan 8 900:sta jopa 15 000:een, eli tosi isoista summista näiden henkilöiden palkassa puhutaan. Mikäli yötyöstä maksettava korvaus merkittävästi pienenee, tällä esityksellä voi olla heikentäviä vaikutuksia alan houkuttelevuuteen ja siten työllistenkin määrään, joten olisin ministeriltä kysynyt: miten arvioit tämän esityksen vaikutusta työllisten määrään ja alan houkuttelevuuteen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

14.55 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän työehtosopimuksen voimassaoloon ja lain voimaantuloon. Tämä nykyinen työehtosopimus, jossa näistä palkoista sovitaan, lakkaa olemasta voimassa 31. tammikuuta 2025, ja tämän lain on tarkoitus tulla voimaan 1.3. Näin ollen työehtosopimusneuvotteluissa tulaa varmasti nostamaan tämä pöydälle, ja jos ja kun asia on niin, että työntekijöistä on pulaa, niin on aivan varmasti myös työnantajan etu pitää huoli siitä, että myös palkat ovat kilpailukykyisiä, jotta voidaan houkutella jatkossakin työntekijöitä tälle alalle.

Haluaisin vielä nostaa sen esiin, että tämä yötyön teettäminen sinänsä on hieman outo peruste puolustaa tätä lakia, koska yötyö on kuitenkin huomioitu työsuojelun näkökulmasta sekä työaikalaisissa että työturvallisuuslaissa, joita sovelletaan kaikilla toimialoilla.

Haluaisin vielä, puheenjohtaja, arvoisa puhemies, tähän loppuun sanoa tästä edustaja Kiurun puheenvuorosta: se oli harmillinen esimerkki siitä, miten pahasti tässäkin salissa halutaan vääristellä ihmisten tuomia mielipiteitä, [Puhemies koputtaa] ja toivonkin, että tällainen puhe ei saisi salissa hirveästi jatkoa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

14.56 Pinja Perholehto sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Olen itsekin tehnyt yövuorotyötä esimerkiksi baarissa silloin tällöin, sitten aamuvuorossa, lounasvuorossa ja à la carte -vuorossa ravintolassa, ja meillä ei ollut tokikaan samanlaisia työehtoja tai sellaisia lisiä kuin leipomotyöntekijöillä on, mutten missään nimessä silti ajattele, että heiltä pitäisi ne ottaa ne pois sen takia, että kaikilla muilla ei niitä ole.

Ylipäättään minusta kertoo aika paljon hallituksen askelluksesta se, että tätä palkanalennusta pidettiin niin merkittävänä, että kaikista tämän yhteiskunnan asioista siitä piti sopia jo Säätytalolla. Siellä piti linjata, että näin on tehtävä, palkka on alennettava tietylle ammattiryhmälle — ikään kuin minkä yhteiskunnallisen ongelman ratkaisemiseksi? Edustaja Partanen juuri totesi, että on työvoimapula, ja silloinhan tietenkin yritykset haluavat enemmän maksaa. No, mikä ongelma tämä sitten on, että he maksavat sovitusti? Miksi pitää purkaa jotakin sellaista, mikä ilmeisesti ei ole edes ongelma? Eli en oikeastaan edes ymmärrä, miksi tällainen yksittäinen asia on tänne eduskunnan käsittelyyn pitänyt tuoda.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen. [Pia Lohikoski: Nyt kuullaan, miksi!]

14.58 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, ilmaisinko itseäni väärin vai ymmärrettiinkö lausuntoni tahallaan väärin. Yritin sanoa sitä, että tätä

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

asiaa näistä rintasyöpätapauksista täytyy tarkastella tasapuolisesti kaikilla aloilla, kun yötyötä tehdään. En näe tässä vaiheessa mahdollisena sitä, että se tuomitaan vain leipomo-työntekijöiden riskiksi ja sillä ikään kuin puolustellaan tätä lakia. Tietysti tämä asia täytyy käydä läpi ja tutkia, onko nimenomaan leipomoalalla tämä sairastumisriski tähän suurempi kuin millään muulla alalla.

Kaiken kaikkiaan arvostan leipureita, leipomoalaa. Kuten sanoin, leipää pitää saada tässä maassa tulevaisuudessakin, se on äärettömän tärkeätä meille. Mutta pahoittelen, jos annoin väärän käsityksen. Pyrin siihen, että tasapuolisesti tarkastellaan eri alojen yötyön sairastumisriskejä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

14.59 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kohtuullisen poikkeuksellista ylipäätään, että tässä salissa käsitellään sellaisia esityksiä, jotka saattavat tarkoittaa yksilötasolla kymmenenkin tuhannen euron vuosiansioiden menetystä. Vaikka tämä nyt keskittyykin yhteen alaan, niin ei se poista yhtään sitä huomiota, että kun puhutaan näinkin merkittävistä tulonalennuksista, joita tämän lainsäädännön toteutuminen saattaisi tarkoittaa, niin kyllä tähän on syytä erityisellä vakavuudella suhtautua, vaikkakin eri aloilla nämä käytänteet ovat tosiaan erilaisia.

Tässähän hallitus on vähän puolustautunut sillä, että koska todella työvoimapulaa edelleen on, niin varmasti työnantajalla on intressi sitten tulevaisuudessa neuvotteluissa tulla tässä asiassa vastaan, mutta tässähän käy niin, että hallitus nyt työnantajien neuvotteluaseman tässä turvaa. Lainsäädäntö muuttuu varmasti nyt 1.3. vaikei ole tietoa, mitä mahdollisesti neuvotteluissa tapahtuu. Tältä osin en olisi kyllä lähtenyt vaikeuttamaan näitä tulevia työehtosopimusneuvotteluita tämän [Puhemies koputtaa] lainsäädännön muutoksella, vaan olisin odottanut, pääsisikö ala itse siellä sopuun tästä asiasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Asian käsittelylle tässä vaiheessa varattu aika lähenee loppuaan, joten annan nyt vastauspuheenvuoron ministeri Satoselle, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

15.00 Työministeri Arto Satonen: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Jos ensin lähdetään siitä liikkeelle, kuinka tärkeästä alasta on kyse, niin yhdyn kyllä täysin niihin puheenvuoroihin, että leipomoala on hyvin tärkeä — en pelkästään sen vuoksi, että itse käytän heidän tuotteitaan joka päivä, vaan olen myöskin kiertänyt aika monessa leipomossa ja käynyt näitä keskusteluja, eli väitän kohtuullisesti tuntevani myös sitä tilannetta, mikä siellä on.

Sen sijaan se tuntuu kyllä mielestäni aika lailla oudolta, että meillä olisi ainoastaan yksi toimiala, kun meillä on vaikka kuinka paljon aloja, joilla tehdään jatkuvasti yötyötä, että meillä olisi ainoastaan yksi toimiala, jolla palkkauksesta päätetään laissa, kun kaikilla muilla toimialoilla päätetään TESillä. Se tuntuu kyllä todella erikoiselta toimintakulttuurilta, ja sitä tässä on vaikea ymmärtää. Se on se, minkä takia tästä sanotaan, että tämä on vanhentunut. Jostain syystä tänne on jäänyt pykälä vielä 1996, niin että tämä on sinne jäänyt, kun kaikki muut pykälät tästä laista on poistettu.

Mitä sitten tulee ylipäätään yötyöhön, niin se on tietysti totta, että yötyöhön liittyy tiettyjä riskejä. Sen takiahan meillä on olemassa työturvallisuuslaki, meillä on työaikalaki, ja

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

nämä myös koskevat kaikkia toimialoja ja tulevat koskemaan jatkossa myös leipomotyötä — tai koskevat itse asiassa nyt jo leipomotoimialaa paitsi tämä yksi kohta, joka heillä on, tämä poikkeuksellinen palkkauskohta, jota kellään muulla ei ole.

Sitten mitä tulee siihen, saadaanko leipomoon työntekijöitä, niin siinä varmaan on omia haasteitaan. Kyllä se on sitten siellä työmarkkinapöydässä, vaikken haluakaan lähteä niitä tuloksia ennakoimaan, ja totta kai työnantajapuolen on otettava huomioon se, mikä on TE-Sin vaikutus työvoiman saatavuuteen, kuten kaikilla muillakin aloilla.

Tämähän on sillä tavalla erikoista, että nyt tämä yksi ala tässä nousee ikään kuin työn nokkaan, vaikka meillä on paljon sellaisia toimialoja, joissa yötyötä tehdään jatkuvasti ja joissa yötyötä on myös tehtävä jatkuvasti, koska sen työn luonne on sentyyppistä. Uskon, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta sitten varmaan käy tämän asian läpi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.03.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.37.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

16.38 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tämä hallitus kunnostautuu jälleen palkansaajan kurittajahallituksena. Vastaavaa ei ole aiemmilta hallituksilta nähty. Arvoisa hallitus, te olette kurittaneet työntekijöitä sekä työttömiä esimerkiksi jo seuraavilla toimenpiteillä: työttömyysturvan omavastuumuutos viidestä seitsemään päivään, työttömyysturvan suojaosan poistaminen sekä asumismenojen ehtojen tiukentaminen, lapsikorotuksen poistaminen, lakko-oikeuden rajaaminen ja lakkosakkojen asettaminen työntekijöille, aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaan lakkauttaminen, työssäoloehto muutettu 6:sta 12 kuukauteen, ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastaminen ja euroistus eli työttömyysturvan leikkaus, työssäoloehdon kertymisen lakkautus palkkatuetussa työssä ja ikäsidonnaisista poikkeuksista luopuminen. Nämä siis jo voimassa olevia heikennyksiä tämän hallituksen päätöksistä työntekijöille ja työttömille.

Ja putkessa on tulossa seuraavaa työntekijöitä koskevaa polkemista: paikallisen sopimisen lisääminen, joka johtaa yleissitovuuden heikkenemiseen; vientivetoinen palkkamalli, joka tarkoittaa valtakunnansovittelijan ohittamista ja pienipalkkaisten alojen palkkojen sementoimista; irtisanomisen helpottaminen; takaisinottovelvollisuuden poistuminen alle 50 henkilöä työllistävillä työpaikoilla; lomautusilmoitusajan lyhentäminen; määräaikaistuuksien mahdollistaminen vuodeksi ilman perusteita; yhteistoimintalain velvoittavuuden nosto 20 hengen yrityksistä 50 hengen yrityksiin saakka; ja sairaussakko, eli ensimmäiseltä sairauspoissaolopäivältä ei saisi palkkaa.

Arvoisa puhemies! Tämän hengästyttävän, palkansaajia koskevan kurituslistan lisäksi nyt keskustelussa on leipomoalan työntekijöitä koskeva lakiesitys, joka vie pahimmillaan esimerkiksi leivänpaistajilta vuosiansioita jopa 10 000 euroa — aivan käsittämätöntä. Lei-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

pomoalan ammattilaisten palkkapussi pienenee todella merkittävästi. Tämä on valtava heikennys monen leipomoalan työntekijän toimeentuloon. Lain kumoaminen nopeassa aikataulussa aiheuttaa työntekijöille ja mahdollisesti heidän perheilleen kestämättömiä taloudellisia tilanteita.

Jälleen näemme, kuinka hallitus vie asiat eteenpäin vaikutusarvioihin kintaalla viitaten. Hallitus maalaa kauniita kuvia omista tarkoituseristään ”vahva ja välittävä Suomi” sekä ”hyvinvointi syntyy työstä”. Näin se hallitus noudattaa omaa hallitusohjelmaansa jatkamalla palkansaajan polkemista, tässä tapauksessa leipomoalan ammattilaisten, leivän pöytäämme tuojien. Kokoomukselle tämä on tuttua kauraa ja, väitän, suorastaan mukavaa, kun palkansaajia ”hakataan”.

Mutta entä sitten, arvoisat perussuomalaiset? Tässä jälleen esimerkki, jossa vaaleja edeltävät lupaukset heitetään romukoppaan. Äskettäin luetteleman lista ja tämä leipomoalan työntekijöiden palkan ryöstäminen ovat suorastaan järkyttävä petos, mitä te perussuomalaiset teette työntekijöille. Samaan aikaan, kun te hyväksytte nämä duunareita koskevat järkyttävät heikennykset, te ilveilette, että SDP ei olisi työntekijöiden puolella. ”Mikä röyhkeys!” kuten Tuntemattomassa sotilaassakin on sanottu. Arvoisat perussuomalaiset, SDP on tehnyt aloitteita ja esityksiä useita, joissa työntekijöiden asemaa vahvistettaisiin, esimerkiksi kanneoikeus ammattiliitoille, alipalkkauksen kriminalisointi, työntekijöiden tulokintaetuus ja henkilöstön edustus yli 25 hengen työpaikoille.

Arvoisa puhemies! Kysyn: mitä te, perussuomalaiset, näistä SDP:n esityksistä olitte tukemassa? Toistan: mitä olitte tukemassa? Vastaus: ette yhtään mitään, ainuttakaan. Älkää siis enää sortuko populistiseen, jopa paikkansapitämättömään viestintään siitä, että te olisitte palkansaajan asialla. Tämä on täysin pötypuhetta. Ette te mitään palkansaajan puolella ole, päinvastoin olette duunarin kyykyttäjähallitus. — Piste. [Ville Merinen: Napakka puhe!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.42 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Täytyy todeta, että kyllä tämä hallituksen esitys, mikä tänne eduskuntaan on nyt tuotu työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan käsiteltäväksi, on röyhkeä. Erityisen röyhkeän tästä mielestäni tekee vielä se, että ministeri Satonen täällä muutama tunti sitten esitellessään tätä hallituksen esitystä sai tämän koko olemassa olevan lainsäädännön kuulostamaan vanhentuneelta ja suorastaan mitättömältä, kun hän täällä totesi, että tässä vanhentunutta lainsäädäntöä päivitetään.

Tämä esitysteksti on monimutkaista jargonia, ja tässä esityksen otsikossa ei todellakaan käy ilmi, mitä tämä asia koskee, mutta jos se suomennetaan, niin kyse on siitä, että hallitus on leikkaamassa leipomotyöntekijöiden palkkaa jopa yli 1 000 eurolla kuukaudessa. Leipomoalan 5 200 työllisestä noin 3 200 on tehnyt yötyötä, ja heidän palkkojaan ollaan nyt leikkaamassa. Yötyön osuus palkasta voi olla jopa 20—30 prosenttia, eli kyse on todella ankarasta toimeentulon romuttamisesta, ja tämä on jälleen kerran yksi esimerkki siitä, kuinka oikeistohallitus on asettunut työmarkkinaosapuoleksi ja toteuttaa yksipuolisesti työnantajien tavoitteita suomalaisten duunarien palkkojen polkemiseksi.

Ja hetki sitten, kun täällä salissa käytiin lähetekeskustelua tästä asiasta, hallitus kehtasi sanoa, että tämä onkin tasa-arvoteko, tässä laitetaan kaikki samalle viivalle. Että kun kailta leikataan ja leipomotyöntekijöiden yötyökorvaukset viedään, niin sitten ollaan tasa-arvoisessa asemassa niin näiden yötyölisien suhteen kuin sitten siitä mahdollisesti seuraa-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

vien terveystekijien suhteen. Tähän asti leipomotyölain 5 § on jätetty voimaan nimenomaan työntekijöiden suojelunäkökohtien vuoksi. Yötyötä voidaan pitää yhtenä keskeisenä vakavia terveystekijä aiheuttavana työympäristön riskitekijänä. Yötyö kasvattaa muun muassa sydän- ja verisuonitautien, diabeteksen sekä erilaisten syöpien, kuten rintasyövän ja suolistosyöpien, riskiä. Ja jos te haluatte tuoda kaikki vuorotyötä tekevät työntekijät samalle viivalle, niin älkää nyt hyvän aika ruvetko heikentämään ihmisten työehtoja. Tuokaa kaikki samalle viivalle ja huolehtikaa kaikista vuorotyötä tekevistä ihmisistä yhtä lailla.

Mitään todellista estettä lakisääteisen yöllisän jatkamiselle ei ole, ja tämän esityksen ainoa todellinen tavoite onkin työvoimakustannuksien alentaminen eli palkkojen polkeminen. Kun alan nykyinen työehtosopimus ei turvaa 100-prosenttista yöllisää, ei ole todellakaan realistista odottaa, että sitä välttämättä seuraavaankaan sopimukseen saataisiin, ja siten tämä palkanalennus uhkaa jäädä myös pysyväksi.

Puhemies! Olisin halunnut hallitukselta kysyä — ministeri ei ole enää paikalla, mutta hallituspuolueen muutamia edustajia salissa on, niin kysyn teiltä: Aiotteko te tuoda tähän saliin ainoatakaan työelämää koskevaa esitystä, jonka tarkoitus ei olisi työntekijöiden aseman ja toimeentulon heikentäminen? Onko teidän visionne suomalaisesta työelämästä todella se, että me haluamme olla halpatyövoimamaa, jonka ensisijainen kilpailuvaltti on palkkojen polkeminen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

16.46 Juha Hänninen kok: Kunnioitettu herra puhemies! 1960-luvulta peräisin oleva leipomotyötä koskeva laki on jo suurilta osin kumottu. Yksi pykälä on kuitenkin edelleen voimassa. Lain mukaan kello 22:n ja aamukuuden välisenä aikana tehdystä työstä pitää maksaa työntekijöille vähintään tuplapalkka.

Tällainen yhtä alaa koskeva pykälä on tarpeen kumota ja saattaa leipomoala samaan järjestelmään muiden alojen kanssa. Muilla aloilla ei ole tällaista lakiin sidottua velvoitetta maksaa öiltä tuplapalkkaa, vaan yötyökorvauksista sovitaan työehtosopimuksessa. Siksi leipomoalan palkansaajapuolen tulisi pitää asiaa voimakkaasti esillä seuraavissa työehtosopimusneuvotteluissa, jotka ovat edessä ennen kuin lain kumoamisen on tarkoitus astua voimaan. Tällä nykyisellä pohjasäännöksellä on ollut merkitystä osapuolten neuvotteluasemille, sillä lakiin kirjoitettua säädöstä tulisi noudattaa sopimuksettomassa tilassa. Lain kumoaminen voisi siten vaikuttaa työehtosopimusneuvotteluihin. Tämä on sopimusosapuolten käsissä.

Kritiikki lakimuutosta kohtaan kohdistuu siihen, että se veisi tuhansien eurojen ansiot osalta leipomoalan työntekijöitä. Lain kumoaminen vaikuttaisi tosiasiallisesti noin yhdeksään prosenttiin työntekijöistä leipomoalan TESin piirissä. Ja näin tapahtuisi, mikäli työehtosopimukseen ei saada lisää neuvoteltua, kuten muilla aloilla tehdään. Pieni yksityiskohta: Nykyinen laki on saanut aikaan epätasa-arvoisen tilanteen yritysten ja työntekijöiden kesken. Vain ne yritykset, jotka noudattavat leipomotyöntekijöiden TESiä, ovat maksaneet lainmukaista sadan prosentin yötyöllisää. Muut työehtosopimuksen piirissä olevat leipomoalan yritykset eivät tätä maksa tai eivät ainakaan ole velvollisia sitä maksamaan.

Lain kumoamisen pelätään vähentävän leipomoalan vetovoimaa. Alan vetovoima ei varmasti tästä laista ole kiinni. Näistä muista vetovoimatekijöistä tulisi taas neuvotella uu-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

teen työehtosopimukseen. Yleissitovuudessa on varmasti monia parannettavia asioita, jotta yleissitovuus ylipääntensä säilyy tässä maassa.

Kertauksena: Toimialakohtaiset erilliset lait eivät ole tarpeen. Järjestelmä lähtee siitä, että työehtosopimukset ovat ensisijaisesti välineitä, joilla työehdoista, kuten yötyölisistä, sovitaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

16.50 Johannes Yrttiaho vas: Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa tällä esityksellä leikata leipomotyöntekijöiden palkkoja. Tämä esitys koskee tuhansia työntekijöitä.

Voimassa olevan leipomotyölain 5 §:n perusteella työntekijöillä on oikeus korotettuun palkkaan yötyön aikana. Korotus on kello 22:n ja kello kuuden välisenä aikana tehdystä työstä vähintään 100 prosenttia. Nyt hallitus haluaa kumota ja poistaa tämän oikeuden. Se merkitsee usean tuhannen leipomotyöntekijän palkkojen merkittävää alentamista. Ne alenevat jopa usealla tuhannella eurolla vuodessa. Keskimääräinen leikkaus kolmivuorotyössä on jopa yli 800 euroa kuukaudessa ja kaksivuorotyössä noin 700 euroa kuukaudessa, siis keskimäärin, mutta on tilanteita, joissa työntekijä, joka on tehnyt puolet työajasta yötyötä, menettää tämän lain kumoamisen myötä jopa 17 000 euroa vuositasolla, ja jos yötyötä on ollut kolmannes työajasta, on leikkaus noin 10 000 euroa vuositasolla — erittäin merkittäviä palkanleikkauksia, palkanalennuksia.

Leipomoalalla työnantajalla on vahva kannustin teettää työ nimenomaan yöllä, koska tuoreet leipomotuotteet halutaan myyntiin ja toimitukseen heti aamuksi. Niinpä nykyinen leipomotyölaki onkin säädetty juuri työntekijöiden suojelemiseksi yötyön terveyshaitoilta, jotka on tieteellisissä tutkimuksissa todettu hyvin huomattaviksi ja vakaviksi. Nykyisen leipomotyölain takaama 100 prosentin korvaus yötyöstä hillitsee osaltaan yötöiden teettämistä, mutta vähintäänkin se takaa tekijälle kohtuullisen korvauksen terveydelle ja perhe-elämälle ja muille sosiaalisille suhteille koituvien haittojen kompensoimiseksi. Ja tämän suojan hallitus nyt siis haluaa lopettaa. Perusteluksi esitetään varsin avoimesti työnantajan etua, palkkakustannusten pienentämistä. Paikallisen sopimisen edistämistä, tai niin sanottua vientimallia, koskeviin esityksiin nähden Orpon ja Satosen linja on tässä esityksessä suoraan ja kaunistelematta nähtävillä. Mitään epäselvää ei jää. Tarkoitus on leikata työntekijöiden palkkoja, jotta työnantaja hyötyisi. Se tuntuu olevan tämän hallituksen toiminnan perusidea.

Tämän lain kumoaminen aiotaan saattaa voimaan todella nopealla tahdilla, jo 1.3. ensi vuonna. Tämä kiire vielä lisää esityksen työntekijöille aiheuttamia haittoja. Ansiotason merkittävään putoamiseen on mahdotonta valmistautua. Näinkö kiire hallituksella on palvelulla työnantajan lyhyen tähtäimen etua? Korostan, että esitys on todella hyvin lyhytnäköinen. Todennäköisesti näin raju palkkojen alennus tulee aiheuttamaan merkittäviä vaikeuksia ammattityövoiman saatavuudessa, etenkin yötöihin, mutta tietenkin koko alalle. Ja on huomattava, että alalla on jo nyt merkittävä työvoimapula. Jatkossa yhä useampi vaihtaa alaa, jos se on vain mahdollista.

Nyt herääkin kysymys, onko hallituksen todellinen tarkoitus avata leipomoala entistä laajemmin ulkomaiselle halpatyölle, sen hyväksikäytölle ja lähetetyille työntekijöille? Paikallisen sopimisen laajentamista ajava hallituksen esityshän antaa tähän uusia mahdollisuuksia. Pelkään, että leipomotyölain 5 §:n kumoaminen on vasta alkua tämänkin alan työehtojen laajemmalle polkemiselle.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tämä lakiehdotus tulisi hylätä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

16.55 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Saliin on saapunut taas yksi työmarkkinoihin liittyvä esitys, joka ei korjaa yhtäkään ongelmaa tai haastetta vaan tuottaa pelkkää haittaa eräälle työntekijäryhmälle, johon esitys tulee osumaan erittäin kovaa. Tämä on toki luontaista jatkoa sille hallituksen linjalle, jossa duunari nähdään vain excelin osana.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt hallituksen esitys, jonka tavoitteena on leipomotyölain kumoaminen. Nykyisen lain mukaan leipomotyöntekijöillä on ollut oikeus korotettuun palkkaan yötyön aikana. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kello 22:n ja 6:n välillä tehdystä työstä on maksettu vähintään 100 prosentin yölisä. Hallitusohjelmaan perustuva esitys tähtää siihen, että tämä yölisä nyt poistettaisiin, koska vastaavaa lakisääteistä korvausta ei ole määrätty muillakaan aloilla. Esitystä perustellaan siis sääntelyn nykyaikaistamisella, mutta käytännössä kyse on vain ja ainoastaan leipomotyöntekijöiden palkkojen leikkaamisesta. Vaikutusarvioiden mukaan lakimuutos voi myös vähentää työvoimakustannuksia, joten tämä esitys on lopulta jälleen yksi esimerkki siitä, miten työntekijöiden toimeentuloa pyritään heikentämään työnantajien eduksi.

Leipomotyölain 5 § on tähän asti ollut voimassa työntekijöiden suojelun vuoksi. Yötyö on työympäristön riskitekijä, joka vaatii erityistä huomiota työntekijöiden terveyden suojelussa. Leipomoalan nykyinen työehtosopimus ei takaa 100 prosentin yölisää, joten lakimuutoksen jälkeen se tuskin enää palautuu työehtosopimusneuvotteluissa. Tämä tarkoittaa, että palkanalennus jää pysyväksi. [Aino-Kaisa Pekonen: Näin on!]

Arvoisa puhemies! Totesin jo aiemmin, että jokainen, joka tässä maassa tekee yötöitä, laittaa itseään ja terveyttään likoon, ja nyt saliin on tullut esitys, jolla yhden yötöitä tekevän ryhmän, leipomotyöntekijöiden, työehtoja pyritään heikentämään. Epäselväksi jää kokonaan se, mihin tämä tasa-arvon nimissä tehtävä heikennys oikein tähtää, miksi se on ylipäätään tehtävä. Kysymyksiä herättää myös ylipäätään tämä hallituksen ja sen puolueiden käsitys tasa-arvon edistämisestä, nyt se johtaa raskasta yötyötä tekevien leipomoalan työntekijöiden aseman heikentämiseen. Ilmaisen vinkkinä: tasa-arvo voi olla työkaluna myös sellainen, jolla ajetaan yhteiskunnan laajaa hyvinvointia, pyritään edistämään eri ryhmien mahdollisuuksia, ei kamppaamaan yhden.

Nostin aiemmin esiin debatissa myös sen, että näihin hallituksen esityksiin ja niihin liittyviin selityksiin voisi suhtautua täysin eri tavalla, mikäli tämän hallituksen työmarkkinapolitiikka ei olisi näin yksipuolista, työntekijäpuolta kamppattavaa. Tässä salissa onkin jo pidempään odoteltu työmarkkinoiden tasapainoa parantavia esityksiä, mutta ikävä kyllä hiljaista on ollut.

Arvoisa puhemies! Täällä hoetaan usein mantraa, että palkasta pitää jäädä enemmän käteen ja niin edelleen. No, jos käydään tämän esityksen lukuja läpi, niin se on seuraavan kuuloista: Leipomoalalla työskentelee noin 5 200 ihmistä, joista 3 200 tekee yötöitä. Heihin lakimuutos vaikuttaisi suoraan. Yötyön osuus leipomotyöntekijän palkasta voi olla jopa 20—30 prosenttia, ja yölisän poistaminen merkitsisi merkittävää tulonmenetystä. SELin laskelman mukaan työntekijä, joka tekee puolet työajastaan yötyötä, menettäisi vuosiansioistaan lähes 17 000 euroa, kolmasosan työajastaan yötyötä tekevä menettäisi noin 10 000 euroa vuodessa. On pakko kysyä, näinkö tässä nyt sitten kannustetaan hallituksen toimesta työntekoon. Näinkö tästä sitten jää käteen enemmän käytettävää rahaa?

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

On selvää, että tämä esitys vie työntekijöiltä heidän ansioitaan ja heikentää heidän toimeentuloaan. Se asettaa heidät entistä suurempiin taloudellisiin ja terveydellisiin haasteisiin. Esitys on yksi pala sitä hallituksen kokonaisuutta, jossa työmarkkinoiden kehittämisen tai nykyaikaistamisen sijaan on ideologiseksi tavoitteeksi valittu sen yksipuolinen heikentäminen. Tätä me emme voi vasemmistoliitossa hyväksyä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

17.00 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Tänään on pidetty hyviä ja painavia puheenvuoroja sen osalta, mistä tässä hallituksen esityksessä oikeasti on kyse. Täällä on salissa todettu hallituspuolueiden toimesta, että ”me arvostamme leipomotuotteita”. Mutta valitettavasti en ole kuullut sitä, että me arvostamme leipomotuotteiden tekijöitä. Ja kyllä se tästä hallituksen esityksestä paistaa.

Kuten täällä on monesti todettu, yötyö on todistetusti terveydelle haitallista, se on jopa vaarallista. Sen takia meillä on ollut myös yötyön tekemiseen leipomoalalla, monilla muillakin aloilla, etuisuuksia, kuten esimerkiksi raha, että sitä tehdään. On uskomatonta, että aiemmassa debattikeskustelussa hallituspuolueiden edustajat eivät selvästi tienneet, millaista työtä leipomossa tehdään, millaisissa erilaisissa rytmeissä. Se on kirjaimellisesti yötyötä. Jos leipomossa työskentelee yksinhuoltajaäiti, niin hän on töissä silloin, kun hänen täytyisi olla kotona valvomassa lapsen unta.

No, alle kouluikäisillehän meillä on vuoropäivähoito saatavilla. Mutta jos on kyse kouluikäisestä, niin vanhempi voi tulla kotiin siinä vaiheessa, kun lapsi lähtee kouluun, ja tässä välissä sitten nukkua ja olla kotona vastaanottamassa lapsi koulusta ja lähteä vaikka 12:lta yöllä uudelleen töihin. Jokainen ymmärtää, että tämä ei ole terveydelle hyväksi oleva rytmi. Sen takia siitä kuuluisi myös tunnustusta saada, on se sitten rahan tai vapaiden muodossa.

On myös puhuttu tästä TESin perälaudasta. Hallituksella menee jälleen yli ymmärryksen se, mikä TESin takalauta on. Ensiksi tulee paikallinen sopiminen, mitä perustellaan sillä, että meillä on olemassa tämä TES, joka turvaa kaiken paikallisen sopimisen taustat. No, jos meillä ei ole järjestäytyneitä työnantajia, niin meillä ei ole TESiäkään. Ja kun meillä on nimenomaan ollut tämä paikallinen sopiminen sen takia, että järjestäytyneillä työnantajilla on ollut jokin etu järjestäytyä, ja paikallinen sopiminen on ollut yksi etu muiden joukossa järjestäytyä, niin nyt se murennetaan yhdistettynä leipomotyölain uudistamiseen. En näe ollenkaan todennäköisenä sitä, että meillä olisi TESiä enää tulevaisuudessa turvaamassa tämänkään alan työehtoja — varsinkaan, kun nyt työehtosopimusneuvottelut ovat alkamassa, mutta samaan aikaan hallitus ja hallituksen ministerit perussuomalaisten tuella ovat sotkeutuneet ja ruvenneet työmarkkinaosapuoliksi myös tässä asiassa. Kun hallitus on päättänyt jo toimistaan — työehtosopimukset eivät ole alkaneet, mutta hallituksen omat raamit on jo asetettu — niin millaisen neuvottelumahdollisuuden tämä jälleen kerran antaa työmarkkinaosapuolille neuvotella? Ei minkäänlaista.

No, Duunitori tuossa äkkiä googlaamalla osasi kertoa, että vuonna 2022 leipomoalalla keskipalkka oli 2 655 euroa kuukaudessa. Täällä on esitetty monenlaisia arvioita siitä, kuinka paljon palkasta leikkautuu. Jos siitä leikkautuu se 1 000 euroa, niin jäljelle jää 1 655 euroa. Onko tämä hallituksen ministerien näkökulmasta ja hallituksen edustajien näkökulmasta palkka, jolla kannattaa tehdä yötyötä oman terveyden tai perheen ja työn yhteensovittamisen kannalta? Onko tämä kannattavaa? [Aino-Kaisa Pekonen: Ei ole!] Tuleeko täl-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

lä rahalla toimeen? Veikkaan, että pääkaupunkiseudulla ei tule, kun ei tuolla maakunnissakaan oikein meinaa tulla.

Ja kun me tässä salissa kuitenkin teemme lainsäädäntötyötä ja lainsäädäntötyön pitäisi aina lähteä siitä, että se turvaa heikommassa asemassa olevan, niin tällä hallituksella on joku kummallinen vire tässä päätöksenteossaan, että heidän täytyy päästä säättämään lakia niin, että kaikilta romutetaan. Ei suinkaan niin, että heikommassa asemassa olevia turvataisiin, vaan että työnantajan asemassa olevia turvataan tai paremmassa tuloluokassa olevia, annetaan veronkevennyksiä ja niin edespäin.

Tasa-arvotekonakin tätä on tässä perusteltu. Ja tästä syystä en kyllä voi allekirjoittaa tätä tasa-arvotekona, jos tasa-arvoteko tälle hallitukselle on se, että kaikista heikoimmassa asemassa olevilta, kaikista epätyypillisintä työtä tekeviltä, niistetään entisestään. Meillä ei ole minimipalkkaa Suomessa. Meillä on hyvin ohut työlainsäädäntö, joka turvaa näitä epätyypillisissä työsuhteissa olevia ihmisiä. Työllä pitäisi elää, mutta tämä hallitus kyllä tekee kaikkensa sen eteen, että se on täysin mahdotonta tulevaisuudessa.

Jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Asell, olkaa hyvä.

17.05 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Olemme tässä nyt käsittelemässä hallituksen esitystä leipomotyölain 5 §:n kumoamisesta, eli kysymys on tämän tärkeän elintarvikealan työntekijöiden oikeuksien heikentämisestä. Tämäkin Orpon hallituksen esitys herättää vakavia huolenaiheita erityisesti työntekijöiden oikeuksien, alan kilpailukyvyn ja työolojen kannalta. Hallituksen perustelu, että laki on vanhentunut ja siksi kumottava ensi vuoden maaliskuusta alkaen, vaatii kriittistä tarkastelua.

Työministeri Satonen on todennut, että esityksen tavoitteena on saattaa leipomoala samalle viivalle muiden toimialojen kanssa lainsäädännön osalta. Tämä on kuitenkin yksinkertaistus, joka jättää huomiotta alan erityispiirteet. Leipomoalalla yötyö on olennainen osa työprosesseja, ja nykyinen lainsäädäntö on mahdollistanut työntekijöille reilun korvauksen siitä terveydelle haitallisesta yötyöstä, jota he tekevät varmistaakseen, että aamulla myyntiin menevät tuotteet ovat tuoreita ja niitä on ylipäättään saatavilla.

Hallituksen esityksessä ei ole pystytty tarkasti arvioimaan, mille tasolle yötyökorvaukset asettuisivat tulevaisuudessa. Tämä on merkittävä puute valmistelussa, sillä yötyökorvaus on ollut keskeinen osa leipomoalan työehtosopimuksia. Esimerkiksi Suomen Elintarviketyöläisten Liiton mukaan jopa kolmasosa alan työntekijöistä on oikeutettu nykyisen lainsäädännön mukaiseen sadan prosentin yötyökorvaukseen ja heidän ansionmenetyksensä voivat kumoamisen seurauksena olla huomattavia. Kolmivuorotyötä tekevien leipomotyöntekijöiden kohdalla kyse voi olla jopa 9 000—10 000 euron vuosittaisesta lisästä, ja elintarviketeollisuuden toimihenkilöiden osalta ansionmenetysten arvioidaan olevan vieläkin korkeampia ja ulottuvan jopa tuonne 14 000—15 000 euroon vuodessa.

Työntekijöiden etujen heikentämisen lisäksi esityksellä on mahdollisia negatiivisia vaikutuksia myös alan houkuttelevuuteen ja työvoiman saatavuuteen. Kuten työntekijäjärjestökin ovat huomauttaneet, yötyö on raskasta ja terveydelle haitallista, ja sen korvauksen pienentyminen voisi vähentää alan vetovoimaa. Lisäksi on huomionarvoista, että työntekijäpuolella pelätään yötyön määrän lisääntyvän, jos työnantajille annetaan vapaammat kädet teettää sitä ilman riittävää korvausta. Palkkakustannusten mahdollinen aleneminen saattaa tuoda joidenkin mielestä etuja työllisyydelle, mutta tämä näkökulma on liian yksi-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

puolinen. Mikäli yötyöstä maksettavat korvaukset pienenevät merkittävästi, se voi pahimmassa tapauksessa heikentää työn laatua ja työntekijöiden sitoutuneisuutta, mikä puolestaan voi pitkällä aikavälillä haitata alan kilpailukykyä ja yritysten toimintaa.

Työntekijäpuoli on myös esittänyt, että lain kumoamisen siirtymäajan tulisi olla vähintään neljä vuotta. Tämä olisi perusteltu ratkaisu, jotta työntekijät ja työnantajat ehtisivät sopeutua muutoksiin ja neuvotella asianmukaiset uudet työehtosopimukset, jotka ottavat huomioon tämän muuttuvan lainsäädännön. Nykyinen aikataulu on liian tiukka ja aiheuttaa epävarmuutta niin työntekijöille kuin työnantajillekin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei huomioi riittävästi leipomoalan erityispiirteitä eikä työntekijöiden oikeutettuja etuja. Se vaarantaa työntekijöiden toimeentulon ja terveyden sekä asettaa alan yritykset epäreiluun tilanteeseen. Tämä laki on Orpon oikeistohallitukselta taas yksi siirto työntekijöiden oikeuksien murentamisessa. En ymmärrä, miten duunareidenkin vahvalla mandaatilla toimivat perussuomalaiset voivat ajaa jälleen näitä heikennyksiä [Aino-Kaisa Pekonen: Nimenomaan!] kokoomuksen rinnalla. Orpon hallituksen tulisi harkita tätä esitystä uudelleen erityisesti siirtymäajan pidentämisen ja yötyökorvausten oikeudenmukaisen kohtelun osalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

17.10 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on saatata leipomoala lainsäädännön tasolla vastaavaan asemaan suhteessa muihin toimialoihin ja kokonaisuudessaan yleisen työlain sääntelyn alaisuuteen. Muun muassa palkkausta koskevissa asioissa sovitaan työehtosopimuksissa ja/tai työsopimuksilla.

On muitakin aloja, joilla tehdään säännönmukaisesti tai pääasiallisesti yötyötä. Tästä huolimatta leipomoala on ollut ainoa ala, jolla yötyöstä maksettavasta korvauksesta on säädetty laissa erikseen. Kaikilla muilla aloilla yötyöstä maksettavasta korvauksesta on sovittu työehtosopimuksella. Työaikalaki sisältää yötyön tekemistä koskevat edellytykset, ja valtakunnallinen työehtosopimus toisinsopimismahdollisuuden alakohtaisten tarpeiden huomioimiseksi.

Leipomoalan erilliselle sääntelylle ei ole perusteita myöskään työsuojelullisista syistä, koska yötyön teettäminen on huomioitu työsuojelun näkökulmasta sekä työaikalaisissa että työturvallisuuslaissa, joita sovelletaan kaikilla aloilla. Saaduissa lausunnoissa ei myöskään noussut esiin sellaista, joka olisi edellyttänyt jatkovalmistelussa merkittäviä muutoksia hallituksen esitysluonnokseen.

Olen myös itse tehnyt kolmivuorotyötä ja nelivuorotyötä, ja yötyöstä on kyllä kokemusta niin yrittäjänä kuin sote-alalla ja tehtaassa, että kyllä kannatan esitystä, sääntelyä, yhdenmukaistavien vaikutusten vuoksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, poissa. — Edustaja Malm.

17.12 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Jäin edellisessä puheenvuorossani tähän tasa-arvoargumenttiin, jota tänään on täällä salissa perusteltu, ja kyllä tämä minulle näyttäytyy samanlaisena tasa-arvokysymyksenä kuin paikallisen sopimisen osalta esimerkiksi hyvityssakkojen säätäminen työnantajan ja työntekijän välillä. Siinäpä kävi niin, että työnantajille ja työntekijöille määritettiin laissa yhtä suuret hyvityssakot, mutta nyt onkin hirvittävä kiire saada muutettua tämä tekninen virhe ja säätää työntekijöille kovemmat hy-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

vityssakot. Ja tässä leipomotyölaissa on samankaltainen logiikka tämän tasa-arvon osalta: yritetään heikentää vielä heikommassa asemassa olevien tilannetta.

Häiritsee kovasti myös se, että meillä on hallitus, joka asettaa itse itsensä työmarkkinaosapuoleksi näin räikeällä tavalla kuin tämän leipomotyölain paikallisen sopimisen ja kaikkien muiden työmarkkinaheikennysten osalta. Täällä ei ole tullut yhtään esitystä, joka olisi jollakin tavoin palvellut myöskin palkansaajaa, ollut palkansaajalle eduksi. Minusta tässä kohtaa on kyllä tarve miettiä sitä, miksi hallitus toimii näin, ovatko tämän hallituksen ideologia ja arvot tämänkaltaisia, että työnantajien kaikenlaista elämää täytyy helpottaa ja työntekijöiltä otetaan se vähäkin, mitä enää on, onko tämä hallituksen mielestä oikein. Me sosiaalidemokraatit ajatteleme niin, että tässä salissa lainsäädännön täytyy aina palvella heikommassa asemassa olevaa, ja me voimme myöskin rinta rottingilla seisoa ja sanoa, että mepä puolustamme palkansaajaa. Samaa ei tosin voi sanoa perussuomalaisista, jotka nämä kaikki kokoomuksen esitykset nielevät purematta, vaikka duunaripuolueena haluavatkin esiintyä.

Minusta tästä salista puuttuu kokonaan arvokeskustelu, keskustelu siitä, onko oikein aina, jokaisen hallituksen esityksen myötä, ottaa heikommassa asemassa olevalta, antaa veronkevennyksiä ministerien tuloluokassa olevalle. Pääministerin toimesta täällä on todettu, että yksityinen kukoistamaan sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta, mutta aina maksajaksi loppujen lopuksi joutuu kuitenkin palkansaaja — tässä tapauksessa leipomotyöntekijä, jolta pahimmassa tapauksessa lainsäädännöllä niistetään lähes 1 000 euroa kuukaudessa palkkaa. Minusta tämä ei ole oikein. Minusta tämä on moraalisesti erittäin arveluttavaa, ja haluaisin kuulla myöskin hallituspuolueiden edustajien mielipiteitä siitä, onko tämä teistä moraalisesti oikea teko, tämänkin hallituksen esitys.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 91/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohien jälkeen. — Keskustelu, ministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.03 Puolustusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi puolustusvoimista annetun lain 50 §:n 4 momentin kumoamisesta. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi puolustusvoimista annetun lain siirtymäsäännös, joka koskee Puolustusvoimien virassa 31.12.2007 palvelleen

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

eroamisikää. Tällaisia henkilöitä on Puolustusvoimien palveluksessa tällä hetkellä noin 3 800.

Puolustusvoimien henkilöstön eroamisiasta säädetään puolustusvoimista annetun lain 47 §:ssä. Säännös on tarkoitettu tyhjentäväksi. Puolustusvoimista annetun lain 50 §:n siirtymäsäännöksen kumoaminen poistaisi epäselvyyden, joka liittyy kyseiseen säännökseen ja puolustusvoimista annetun lain 47 §:n keskinäiseen suhteeseen. Kumoamalla siirtymäsäännös poistettaisiin epäkohta, joka mahdollistaa sen, että sotilasviroissa ja eräissä siviiliviroissa olevien Puolustusvoimien virkamiesten pakollinen eroamisikä voi täyttyä ennen eläkeoikeuden syntymistä. Tällöin kyseiset henkilöt joutuisivat eroamaan Puolustusvoimien palveluksesta ilman, että he olisivat saavuttaneet laissa säädettyä eläkeoikeutta. Kumoamisella myös varmistettaisiin, että eroamisikää koskevaa sääntelyä sovelletaan yhdenvertaisesti Puolustusvoimien eri henkilöstöryhmiin vuonna 2018 voimaan tullessa eroamiskien muutoksessa sekä julkisten alojen eläkeuudistuksessa tarkoitetulla tavalla.

Puolustusvoimien henkilöstösuunnittelussa ei ole huomioitu 47 §:stä poikkeavia eroamisikää. Siirtymäsäännös olisi pitänyt kumota vuonna 2018 voimaan tulleen eroamiskäytännön yhteydessä. Siirtymäsäännöksen soveltaminen merkitsisi, että niiden, jotka ovat palvelleet Puolustusvoimien virassa 31.12.2007, eroamisikää ei korotettaisi.

Esitys on valmisteltu puolustusministeriössä yhteistyössä Pääesikunnan ja julkisoikeudellisen eläkelaitoksen Kevan kanssa. Esityksen tavoitteena on varmistaa viranomaisten eroamisiän noston kohdistuminen kaikkiin Puolustusvoimien henkilöstöryhmiin yhdenvertaisesti, eroamiskäsäntelyn yhtenäinen soveltamiskäytäntö sekä se, ettei kenenkään palvelussuhde päätty ilman oikeutta vanhuuseläkkeeseen. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.06 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On erinomaista, että tämä laissa oleva epätarkkuus poistetaan ja jokaisella siellä palvelleella, olkoon siviilihenkilö tai sotilashenkilö, on joka tapauksessa oikeus eläkkeeseen, ettei tällaisen vanhentuneen ja ristiriitaisen säännön takia häneltä eläkeoikeus mene. Aivan erinomainen asia.

Toinen asia, mikä tuli mieleen väkisin. Olemme eduskunnassa, perustuslakivaliokunnassa, puhuneet usein — tänäkin vuonna muutamia kertoja jo tässä syyskaudella — lainsäädännön yhdestä tärkeästä linjasta: se on täsmällisyys ja tarkkarajaisuus. Että ei tehdä sellaista löperöä sääntelyä, jonka tulkitseminen sitten aiheuttaa ongelmia myöhemmin. Tämän takia tämä lakiesitys, mikä nyt tuli... En tiedä, tuleeko tämä perustuslakivaliokuntaan, mutta kävipä niin tai näin, niin on hyvä, että tämä täsmällisyys ja tarkkarajaisuus on ohjenuorana aina. Toivoisin sen leviävän myös, arvoisa puhemies, rohkenen sanoa, tuonne ympäristölakipuolelle. Siellähän alkaa olla tilanne semmoinen, että ei oikein tiedä edes lainsäätäjä, ja tietäneekö tuo tuomioistuinkaan tai tutkiva poliisikaan, mitä tämä tarkoittaa. Sellainen lainkäyttö on enempi semmoista tikanheittoa, että siinä saattaa tikka sattua ihan viattomaan ihmiseen, ja se ei ole hyvä asia. Toivon tämän täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden ulottuvan, tämän lain ollessa esimerkkinä, myös sinne toiselle puolelle eli vaikka ympäristöministeriöön.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 96/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään puolustusvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.08 Puolustusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on 19.9.2024 antanut eduskunnalle hallituksen esityksen Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamiseksi. Valtioneuvoston ajankohtaisselonteossa on aiemmin annettu Puolustusvoimille tehtävä kartoittaa muuttuneen turvallisuustilanteen aiheuttamat henkilöstön lisätarpeet, ja Puolustusvoimat on arvioinut upseerikoulutusjärjestelmän muutostarpeet Nato-jäsenyyteen liittyen ja todennut tarpeen upseerikoulutuksen uudistamiseksi vastaamaan Puolustusvoimien toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia siltä osin kuin muutoksessa tarkennetaan upseerien koulutusjärjestelmän yhteensopivuus Nato-liittolaisten kanssa sekä varmistetaan henkilöstön riittävyys ja kohdentaminen eri tehtäviin tulevaisuuden tarpeet huomioiden.

Hallituksen esityksen tavoitteena on luopua nykymuotoisesta yleisesikuntaupseerin tutkinnosta. Jatkossa yleisesikuntaupseerikurssi olisi ehdotettujen muutosten myötä osa Maanpuolustuskorkeakoulun järjestämää sotatieteellistä täydennyskoulutusta. Uudistettu yleisesikuntaupseerikurssi antaisi jatkossakin pätevyyden yleisesikuntaupseerin arvoon, ja yleisesikuntaupseeriopinnot säilyisivät edelleen keskeisimpänä kurssina, joka loisi upseerille valmiudet Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ylimpiin tehtäviin.

Yleisesikuntaupseerikurssin suorittaminen säilyisi vastaavasti edelleen pätevyysvaatimuksena upseerien ylimpiin tehtäviin. Ehdotetuilla muutoksilla vastattaisiin Suomen Nato-jäsenyyden vaikutustarpeisiin, mutta uudistustarpeeseen ovat vaikuttaneet myös pitkät kurssiajat, puolustusvoimien uusien suorituskkyjen ja operatiivisen konseptin muutokset, muuttunut toimintaympäristö sekä käynnissä olevista konflikteista saadut kokemukset.

Uudistuksen päämääränä olisi tuottaa tehokkaammin vaadittava osaaminen upseerien tulevaisuuden työtehtäviin, joilla varmistettaisiin tarvittava kansallinen sotilaallinen suorituskky tulevaisuudessa ja osana Naton liittokuntaa. Esitetyillä muutoksilla vahvistettaisiin ja selkeytettäisiin Maanpuolustuskorkeakoulun tutkintojen ja sotatieteellisen täydennyskoulutuksen asemaa kotimaan lisäksi myös kansainvälisesti.

Muutoksen tavoitteena on lisätä kansainvälistä yhteistyötä sekä opiskelija- ja opettajavaihtoa muiden Nato-maiden kanssa yleisesikuntaupseerikurssin osalta tutkinnon muuttuessa vertailukelpoisemmaksi muiden vastaavien kansainvälisten yleisesikuntaupseeriopin-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

tojen kanssa. Tavoiteltu uudistus vastaisi yleistä kansainvälistä käytäntöä, jossa yleisesikuntaupseerikurssit ovat maisteritasoisesti suoritettuja koulutuksia.

Esityksen tavoitteena on lisäksi resurssien tehokkaan käytön vahvistaminen, sillä esitetty tutkintouudistus mahdollistaisi resurssien vapauttamisen aiemman kahden ja osittain päällekkäisen sotatieteellisen jatkotutkinnon opetuksesta ja hallinnosta muihin Maanpuolustuskorkeakoulun tehtäviin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.11 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Voisin vaikka veikata, että tämä lainsäädäntö on pantu liikkeelle nimenomaan tämän Nato-jäsenyyden puitteissa. Lienee toki niinkin, että hallitusohjelmassa tästä on varmaan sovittu, mutta silloinhan tämäkin tiedettiin, että Natoon ollaan menossa, ja hyvä, että se saatiin aikaiseksi. Tuttavapiirissäni sattuu olemaan muutamia nuoria upseereita, jotka ovat kadettikoulun käyneet ja edenneet uralaan, ja tämä on heidänkin kannaltaan hyvin lohdullinen tieto. Erästä nuorta miestä aikanaan kannustin menemään kadettikouluun, hän otti sitten neuvosta vaarin. Hänellä ei ollut uskoa siihen, että hän voisi selvitä, mutta hän selvisikin kadettikoulun ja on nyt jossakin korkeassa tehtävässä kouluttajana, kapteenina. Minä annoin hänelle ohjeen, että ainut oikea tie, kun lähtee tuolle tielle, on everstinä eläkkeelle, se on minimi. Ja nyt kun tapaan tämän nuoren herran seuraavan kerran, niin voin rohkaista häntä, että laki avaa tiet ja nyt Nato-tehtävät odottavat. Nyt kun Mikkeliin saatiin tämä alaesikunta, Norfolkin alaisuudessa toimiva alaesikunta, niin minä voin kertoa hänelle vielä parempia terveisiä, että loistava ura edessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin puolustusvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi suurten konsernien vähimmäisverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 98/2024 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2024 vp

Toimenpidealoite TPA 24/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 8/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 8/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.13 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Vapettaminen eli sähkötupakan käyttö on levinnyt isoksi ja vakavaksi ilmiöksi peruskouluihin. Oppilaat saattavat käyttää vapea koulupäivän aikana. Tällä hetkellä laki kieltää alle 18-vuotiailta tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden hallussapidon, mutta kiello ei koske nikotiinittomia sähkötupakkeja eli vapeja. Kouluilla ei tällä hetkellä ole lainsäädännön tarjoamia työkaluja ilmiön tehokkaaseen kitkemiseen. Oppilas voi sanoa, että kyse on nikotiinittomasta sähkötupakasta eli vapestä tai energianuuskasta. Niitä ei nykylainsäädännön mukaan voi ottaa haltuun.

Koulut tarvitsevat selkeän lainsuojan takavarikoida lapsille ja nuorille haitallisia tuotteita. Lakimuutos on vahva tapa puuttua asiaan. Hallitus esittää kiellettäväksi nikotiinittomien vapesähkösavukkeiden hallussapidon alaikäisiltä. Esityksessä ehdotetaan myös, että savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kielletään päiväkotien ja oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Näin pitää tehdä. Lakimuutokset ovat vahva keino puuttua ilmiöön sillä vakavuudella, jolla siihen viimeistään nyt on pakko puuttua. Hallussapidon kieltämisellä oppilaitokset voivat puuttua vapen ja muiden tupakan vastikkeiden käyttöön ja takavarikoida tuotteet.

Hallitus esittää, että nikotiinipussit otetaan kattavammin tupakkalain piiriin. Nikotiinipusseista ollaan kieltämässä tunnusomaiset tuoksut tai maut niin sanottuja aikuisten makuja lukuun ottamatta. Esityksellä pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaata tuontia ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytyntä rikollisuutta.

Arvoisa puhemies! Lakimuutoksilla pystytään myös ehkäisemään terveysongelmia. Asiantuntijat ovat arvioineet näistä tuotteista johtuen, että meillä voi pian olla poikkeuksellisen paljon parikymppisiä syöpäsairaita. Meidän pitää suojella lapsia ja nuoria tältäkin vaaralta. Kaikki nuoret itse eivät ole kiinnostuneita tuotteiden haittavaikutuksista. Näyttää siltä, että vanhemmat eivät ilmeisesti pysty saamaan tilannetta hallintaansa. Laki on nyt vahva ja hyvä keino. Se ei kuitenkaan poista vanhempien ja muiden aikuisten kasvatusvastuuta. Lasten kasvatusvastuu on vanhemmilla. Se ei muutu.

Arvoisa puhemies! Yhteiset pelisäännöt, joita kaikki aikuiset valvovat, ovat tärkeitä nikotiinituotteiden käytön ehkäisyssä ja lopettamisessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

15.16 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan sosiaalidemokraattien ja vasemmistoliiton vastalauseeseen 2 sisältyvä lakiehdotus.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys sisältää aikamoisia järjettömyyksiä.

Aluksi vähän yleistä nikotiinista. Nikotiini on myrkyllinen aine, jolla ei ole todettu mitään terveyshyötyjä. Nikotiinilla on laaja-alaiset biologiset vaikutukset, ja se vaikuttaa muun muassa keskushermostoon, sydämeen, munuaisiin ja lisääntymisjärjestelmiin. Nikotiinia ei lueta karsinogeeniksi, mutta tutkimuksissa on viitteitä siitä, että nikotiini kasvattaa syöpäsoluja ja häiritsee immunitettia. Nikotiini häiritsee aivojen kehitystä, ja jatkuva käyttö voi aiheuttaa aivoihin rakenteellisia muutoksia, etenkin nuorilla. Nikotiini häiritsee diabeteksen hoitotasapainoa ja kohottaa verenpainetta. Ja lisäksi on todettu, että etenkin nuorilla masennus ja ahdistuneisuus voivat liittyä nikotiinituotteiden käyttöön. Eli siis pelkästään jo nikotiinituotteiden lopettaminen voi vaikuttaa siihen, että vähenee masentuneisuus ja ahdistuneisuus — se ei ole tietenkään ainut, mikä näitä aiheuttaa.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Tämä lakihan on tärkeä, vapaa myynti on saatava kuriin, mutta tässä on yksi suuri ongelma, ja se on tämä vahvuus, mikä valittiin. Meillä oli iso kuuleminen tästä aiheesta, ja muistaakseni asiantuntijat suosittelivat 4—8 milligramman vahvuutta, ja lopulta sitten hallituksen esityksestä valittiin 16,6 milligramman vahvuus. Pussi nikotiinia tuolla vahvuudella voi olla hengenvaarallinen alle 30-kiloiselle lapselle tai lemmikille.

Nikotiiniongelmien, varsinkin nämä mielenterveysongelmien, mitä se aiheuttaa, liittyvät pääosin dopamiiniin, ja sehan liittyy vähän samaan kuin kaikki muut riippuvuudet. Nykyihminen on tosi dopamiinikoukuttunut, me kaikki ollaan jollain tavalla. Se liittyy siihen, että kun nikotiinia ottaa, niin dopamiinitasot nousevat huomattavan paljon korkeammiksi kuin normaalisti, se nostaa niitä aika paljon. Ja sitten sen jälkeen tapahtuu tällainen romahdus dopamiinitasoissa, ja siitä taas johtuvat kaikki nämä: ahdistus ja masennus ja ehkä energiaton olotila. Sitten kun ihminen käyttää enemmän ja enemmän nikotiinia, niin toleranssi kasvaa, ja sitten loppupeleissä ihminen, joka vaikka käyttää säännöllisesti nikotiinipusseja, käytännössä vaan hoitaa sitä tasoa normaalille tasolle, eli hän ei loppupeleissä edes... Se hyvä olo tulee hänelle, kun hän on käyttänyt vaikka vuoden nikotiinia — puhutaan nyt vaikka nuorista ihmisistä — siitä, että hän saa hetkellisesti normaalille tasolle dopamiinit. Eli tämä on silleen iso, iso ongelma meidän yhteiskunnassamme.

Tähän liittyvät myös sähkö tupakat ja muut tupakkatuotteet, mutta etenkin nuorten kohdalla ovat nämä pussit ja sähkö tupakka. No, nikotiinipusseja käyttävät tietysti kaikenikäiset, mutta kyllähän, kun katsoo sitä mainontaa, se on voimakkaasti suunnattu nuorille henkilöille. Minä kävin äsken vilkuilemassa vähän nikotiinikauppojen nettisivuja, ja jos minä esimerkinomaisesti luen tämän mainoksen — ei tämä ole suunnattu ainakaan paikalla oleville aikuisille ihmisille: ”Pohjoisen raikkaus ja suomalaisten metsämarjojen herkullisuus! Valtteri Bottaksen 77 Arctic Berry VB Edition -nikotiinipussit ovat onnistunut kokonaisuus. Nämä upeat pussit tarjoavat sinulle 10 milligramman nikotiinivoimakkuuden, pohjoismaisen raikkauksen ja marjojen yhdistelmän. 77 WB Edition on suunniteltu F1-ikonin, Valtteri Bottaksen, innoittamana. Raota päälimmäistä teippiä ja näet, kuinka Valtteri Bottas koristaa myös visuaalisesti lumoavaa kiekkoa, joka kätkee sisäänsä ennen kokemattoman makuelämyksen.” Ja sitten vielä lähetän loppuun pyynnön, ennen kuin aika loppuu, että Valtteri Bottas, jos voisit lopettaa nikotiiniekkojen mainostuksen lapsille ja alaikäiselle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mattila poissa. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

15.22 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Nikotiinipussit ovat pitkään olleet lainsäädännöllisesti harmaalla alueella. Useissa Pohjoismaissa ollaankin nyt tarkastelemassa lainsäädäntöä nikotiinipussien myyntiin ja käyttöön liittyen. Yksi keskeisistä kysymyksistä on nikotiinipussien nikotiinipitoisuuden sääntely.

Tuen hallituksen esitystä asettaa nikotiinipitoisuudelle yläraja, jotta vaarallisen korkeita pitoisuuksia sisältävien nikotiinipussien myynti saataisiin loppumaan. Hallituksen eteenpäin viemä nikotiiniraja, jossa maksimirajaksi on määritelty 16,6 milligrammaa grammassa, on kuitenkin mielestäni liian korkea. Nikotiinipitoisuuksien lisääntyessä myös haitat lisääntyvät ja riski riippuvuudelle kasvaa. Noin korkean nikotiinipitoisuuden sisältävä pussi saattaisi myös nieltynä jopa tappaa yli 30-kiloisen lapsen. Nikotiinipussin nikotiinipitoi-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

suudesta ei voisi myöskään jatkossa päätellä sitä, paljonko nikotiinia itse asiassa imeytyy pussista, koska hallituksen esityksessä ei kielletä lisääaineita, jotka lisäävät imeytymistä.

On hyvä, että hallituksen esityksen mukaisesti nikotiinituotteista säänneltäisiin jatkossa tupakkalaissa ja savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin muun muassa leikkikentillä ja päiväkotien sisä- ja ulkotiloissa. Hallituksen esityksessä on kuitenkin painotettu liikaa tupakkateollisuuden ja elinkeinoelämän näkemyksiä. Tällainen esitys pitäisi tehdä ennemminkin asiantuntijanäkemykset ja kansanterveysnäkökulmat etunenässä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämä nikotiiniraja on myös verrattain korkea naapurimaihimme verrattuna. Ruotsissa keskustellaan mahdollisesta rajasta 12 milligrammaa per gramma. Tanska näyttää päätyvän rajaan 10 milligrammaa per gramma. Norjassa yksinään nikotiinipussit eivät ole saaneet viranomaisten hyväksyntää, mutta on tietenkin huomioitava, että Norjan markkinoilla on tupakkaa sisältäviä nikotiinipusseja. Jos esityksen tavoitteena on todella pyrkiä vähentämään laitonta kauppaa ja harmaata tuontia, niin toimiva tie olisi lähteä hakemaan ratkaisuja ja yhteistä rajaa nikotiinipusseille yhdessä muiden maiden kanssa. Koordinointi ja yhteiset linjaukset ainakin rajanaapurimme Ruotsin kanssa olisi tärkeää.

Asian tärkeellisyyden vuoksi olen jättänyt aiheesta kirjallisen kysymyksen Pohjoismaiden neuvostossa. Kirjallisessa kysymyksessä tiedustelen muun muassa sitä, kokevatko Pohjoismaiden hallitukset olevan Pohjoismaiden laajuista hyötyä siitä, että maamme sopisivat yhteisestä nikotiinipitoisuuden enimmäisrajasta nikotiinipusseille. Vastausta en ole vielä saanut, mutta itse näkisin näin olevan. Nikotiinipussien yhteinen yläraja vähentäisi salakuljetuksen ja rajakaupan riskiä, sillä maan rajojen yli ei voisi lähteä hakemaan korkeampia nikotiinipitoisuuksia sisältäviä pusseja. Tämä myös helpottaisi valmistajia sääntöjen noudattamisessa.

En haluaisi palata Suomen EU-jäsenyyden jälkeiseen aikaan, jolloin nuuskan myynti kiellettiin Suomessa, mutta poikkeusluvan myötä Ruotsissa saatiin edelleen nuuskaa myydä. Nuuskan myynnin kieltäminen Suomessa johti lähinnä verotulojen menettämiseen ja harmaan talouden sekä rajakaupan lisääntymiseen.

Arvoisa puhemies! Nikotiinipussit ovat olleet nuorten suosiossa, ja niiden käyttö on edelleen lisääntymässä. Uusia tuotteita pyritään myös kohdentamaan nuorille. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa kannatettiin useiden kansanterveysjärjestöjen ja viranomaisten toimesta, että tupakka- ja nikotiinituotteiden myynti- ja ostoikäraja nostettaisiin 20 vuoteen. Tämä olisi tarpeellinen suunta, sillä tiedämme hyvin, minkälaisia negatiivisia terveysvaikutuksia tuotteisiin liittyy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, poissa. — Edustaja Furuholm, olkaa hyvä.

15.26 Timo Furuholm vas: Arvoisa puhemies! Tämä esitys, jossa nikotiinipussit tuodaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja savuttomia nikotiinituotteita rajoitetaan, on monelta osin kyllä kannatettava.

Mutta otan yhden sitaatin täältä hallituksen esityksestä. ”Esityksen tavoitteet ovat osittain ristiriidassa keskenään, sillä nikotiinipussien aseman vakiinnuttaminen Suomen markkinoilla väkisinkin lisää sen todennäköisyyttä, että tuotteista muodostuu lapsille ja nuorille uusi väylä nikotiiniriippuvuuteen ja sitä kautta muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

käyttöön. Tätä riskiä voidaan kuitenkin pienentää rajoittamalla nikotiinipussien houkuttelevuutta ja saatavuutta.”

Jos tätä sitaattia heijastaa tähän valittuun milligrammarajaan, eli tähän 16,6:een, niin koen sen tämän esityksen suurimmaksi ongelmaksi. Edustaja Merinen avasi hyvin tässä edellä nikotiiniriippuvuudesta ja sen vahvuudesta, ja kun ei ole mitään sellaista perustetta nostaa tätä rajaa näin korkealle, kun me verrataan tätä nikotiinirajaa juuri muihin Pohjoismaihin, niin tätä on pakko pitää todella huonona ratkaisuna. Voin lisätä vielä sen verran, että itsekkin aikoinaan suuhun laitettavia nikotiinituotteita käytin, ja ne olivat silloin puolet tästä rajasta, ja niistä irti pääseminen oli kovan työn takana, joten tämä 16,6 milligrammaa grammalla kohden tuntuu kyllä uskomattoman korkealta rajalta, ja se pitäisi tässä ehdottomasti muuttaa.

Tällä puheella kannatan edustaja Merisen tekemää ehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia.— Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

15.29 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä lakiesitys on askel oikeaan suuntaan, ja on tärkeää, että tupakkalakiin nyt lisätään savuttomien nikotiinituotteiden määrittelmä, joka kattaa myös nikotiinipussit. Ja täytyy muistaa, että tämän lakiesityksen ja sen muodon kaikkine nikotiinimäärineen, minkä se on saanut, yksi tavoite on myös ehkäistä harmaata tuontia ja laitonta kauppaa ja torjua järjestäytyntä rikollisuutta.

Ymmärrän hyvin sitä kritiikkiä, joka liittyy tähän melko korkeaan nikotiinipitoisuuteen, joka on rajaksi tässä asetettu, samoin näiden lukuisien eri makuvaihtoehtojen määrään. Joka tapauksessa pidän tärkeänä, että tässä nyt päästään eteenpäin. Tähän tulee myös tämä 18 vuoden ikäraja.

Omalla kohdallani sillä oli merkittävä vaikutus siihen, miksi mielestäni tämä on tässä vaiheessa hyväksyttävä, että jos olisimme sitten muuttaneet näitä nikotiinipitoisuuksia tai makuja, niin olisimme joutuneet uudestaan hakemaan tämän TRIS-direktiivin mukaisen käsittelyn EU:lta, mikä tarkoittaa sitä, että se olisi voinut merkitä jopa puolen vuoden odotusaikaa sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon mukaan. Pidän tärkeänä, että nämä rajoitukset saadaan nyt tässä vaiheessa voimaan, koska yhä enemmän esimerkiksi alaikäiset näitä tuotteita käyttävät, ja sen takia on tärkeää, että saadaan nyt jonkinlaisia rajoituksia tähän aikaan.

Valiokunta tässä samassa yhteydessä teki lausumaehdotuksen, jonka mukaan siis valtioneuvosto seuraa tämän sääntelyn toimivuutta erityisesti kansanterveyden edistämisen, hyvinvointi- ja terveyserojen vähentämisen ja nuorisokäytön ehkäisemisen näkökulmasta ja ryhtyy sitten tarvittaessa pikaisesti toimiin sääntelyn muuttamiseksi.

Ja sitten mielestäni erityisen tärkeää on se, että jos muissa Pohjoismaissa säädetään Suomea alhaisemmat nikotiinipitoisuuden rajat, niin silloin säätelyä tulee yhdenmukaistaa. Nyt jo tiedämme, että Tanskassa on suunnitteilla 9 milligramman raja ja Ruotsissa todennäköisesti 12:n, joten toivon, että tätä lakia sitten muutetaan sitä mukaa, kun Pohjoismaissa lait muuttuvat.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

15.32 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on tupakkalain muutos, jolla käytännössä sääntelyä vailla olevat nikotiinipussit tuodaan sääntelyn piiriin. Tämä on se poh-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

ja, josta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa oltiin herttaisen yksimielisiä, että näin pitää toimia. Mutta keskeinen kysymys on, miten tähän tilanteeseen tultiin ja mitä mieltä ollaan tästä esityksestä.

Arvoisa puhemies! On syytä palauttaa mieliimme hiukan historiaa: Viime hallituskauden lopulla, aivan sen päätteeksi, Fimea luopui siitä käsityksestä, että nikotiinipussit olisivat lääkelain sääntelyn piirissä, mikä johti sitten siihen, että nämä nikotiinipussit hyvin nopealla aikataululla, siis käytännössä hyvin nopeasti, vapautettiin täysin sääntelystä. Tämä johti siihen, että itse vielä silloisena ministerinä harkitsin, saisimmeko me mahdollistettua sen, että hyvin nopealla aikataululla me olisimme ottaneet notifiointin tehtäväksemme ja käytännössä olisimme julistaneet tämän asian kiireellisesti hoidettavaksi. Valitettavasti tällaista mahdollisuutta ei ollut, erityisesti enää tämän toimitusministeristön aikana, ja lausuntokierroksella oli esitys, että silloinen nykytila jatkuisi. Nyt puhumme vuoden 23 alkuvuodesta, jolloin nikotiinipussit olivat kiellettyjä. Sitä ennen kukaan ei kaivannut näitä tuotteita markkinoille. Yllätykseni oli suuri: Silloin todella linjaus oli se, että enää toimitusministeristö ei voi tehdä näin suuria ratkaisuja, mutta miksi tämä aloittanut hallitus ei kiireesti viime kesänä laittanut tätä notifiointia liikkeelle ja hyvin kiireesti säätänyt siitä, että olisi voitu nämä nikotiinipussit palauttaa takaisin järjestykseen niin, että ne olisivat yhä kiellettyjä? Iso arvovalinta oli viime vuoden kesänä hallitukselta — ei siis nyt tänä vuonna, vaan vuoden 23 kesänä — että nikotiinipussit päästettiin markkinoille näin laajasti.

Siten, kuten meidän mietinnössämme siteerataan näitä terveysvaikutuksia, mitä tässä yritetään ehkäistä, kyllä varsin ontoksi jää se, että tosiasiaissa tällä yritettäisiin vähentää nikotiinipussien käyttöä nuorison keskuudessa ja että tällä pyritäisiin vähentämään myöskin hengenvaarallisia nikotiinimyrkytyksiä. Siis nimenomaan hallituksen esityksen perusteena oli se, että nämä nikotiinipussit otetaan käyttöön varsin laajassa mielessä. Ihmeellistä on se, että kukaan ei tunne tästä mitään poliittista vastuuta. Tämä esitys saatiin tänne ennen kesää käyttöön, eli yli vuosi kesti hallituksella pohtia, otetaanko nikotiinipusseja ylipäätään tässä maassa enää käyttöön. Nyt selväksi kävi, että nikotiinipussit haluttiin näin laajamittaisesti käyttöön. Kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, lausunnonantajista vain Päivittäistavarakauppa, Tupakkateollisuus ja MaRa olisivat voineet tyytyä tätä leppumpaankin sääntelyyn.

Ihan oikeasti on pakko kysyä: mikä tätä maata vaivasi, että me päästimme nämä nikotiinipussit tällä tavalla rehottamaan kansakunnan keskuuteen? Kukaan ei vuotta 23 aikaisemmassa elämässä pyytänyt, voitaisiinko me vapauttaa nikotiinipussit, mutta nyt me ollaan siinä tilanteessa, että me ollaan itse tämä moka tehty tässä hallituksessa. Ja mitä teki hallitus — jos siirrytään, puhemies, sen arviointiin: Hallitus teki sellaisen ratkaisun, että ensinnäkin tarkastettiin, minkälaisia pusseja oli päivittäistavarakaupassa myytävänä, ja suoraan päivittäistavarakaupan markkinoiden kaikkein korkeimmalla pitoisuudella olevat nikotiinipussit, lähes 17 milligrammaa grammassa, otettiin tämän hallituksen esityksen pohjaksi. En tiedä, tietävätkö porukat, kuinka vaarallinen tällainen tuote on. Kun tämä jää lapsiperheellä esimerkiksi pöydälle, niin alle seitsemänvuotiaan lapsen osalta olemme saaneet asiantuntija-arvion, jonka mukaan sellainen lapsi voi kuolla tällaiseen nikotiinipussiin. Me teemme siis täällä eduskunnassa sääntelyä, jossa ihmisten henki voi lähteä — lasten henki voi lähteä täällä milligrammamäärällä, mikä tässä pussissa on. Tällaista sääntelyä me ehdotamme täällä.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Sen lisäksi tässä ehdotetaan kaikkia mahdollisia makuja maan ja taivaan väliltä, niin että siinä on puutkin olemassa. Siis fakta nyt on se, minkä takia näitä makuja tarvitsee olla kuin Vilkkilässä kissoja — minttua ja mentolia, juuri niitä, jotka ovat kaikkein suosituimpia: että tämä houkuttelisi mahdollisimman paljon. Erityisesti mentolin osalta on vaikeaa se asiantuntija-arvio sivuuttaa, että se imeyttää nikotiinia kaikkein eniten.

No, joku voisi kysyä, mitä ihmeen järkeä on myöskään siinä, että nikotiinituotteet laajennetaan käytännössä 18-vuotiaisiin, mutta ei siitä ylöspäin. Tupakkatyöryhmän esitys oli, että kaksikymppiseen laajennettaisiin tässä maassa kaikkien tupakkatuotteiden käyttökiellon piiri, ja hallitus ei edes tätä tupakkatyöryhmän yksimielistä esitystä pystynyt tässä noudattamaan. Meillä oli kesäkuussa laaja yksimielisyys valiokunnassa siitä, että tällaisella esityksellä me ei kerta kaikkiaan kehdata mennä, että me ei tämmöistä esitystä voida hyväksyä, ja lopputuloksena oli se, että edes lisäaineita ei pystytty kieltämään näissä pusseissa. Nämä imeytyvät vielä paremmin, koska edes lisäaineita ei pystytty kieltämään. Täytyy sanoa, että kun terveys- ja hyvinvointieroja voisi kaventaa niin, ettei se maksa edes mitään, ja nyt meillä on esitys pöydässä, jossa euroakaan ei olisi maksanut se, että terveys- ja hyvinvointieroja olisi pienennetty, niin siihen ei ollut tällä hallituksella siltikään varaa. Tätä minä en ymmärrä.

Arvoisa puhemies, on pakko kysyä: Ollaanko me tosissamme? Kuka ottaa vastuun siitä, että esimerkiksi kotieläimet, koirat ja kissat, ovat vaarassa, jopa hengenvaarassa, kävellessään tuolla kaupungilla? Nirri pois. Ihan oikeasti, alle seitsemänvuotiaan lapsen henki voi olla kyseessä, kun hän tämmöisen menee syömään. Hän kuolee. Tämmöisiä tuotteita me säädetään nyt regulaation piiriin tilanteessa, jossa niitä ei sallittu lainkaan Suomessa. Ja miksi hallitus sanoo, vieläkin tässä edustaja Päivi Räsänen sanoi, että ei voitu enää tehdä muutoksia, kun notifiointilla olisi voinut mennä vielä puoli vuotta siihen päälle? Miten me kehdataan? Yli vuoden istuttiin tämän asian päällä, eikä saatu kuulkaa kiireelliseksi tätä asiaa julistettua ja nikotiinipusseja kiellettyä. Ei saatu aikaiseksi, mutta vuoden jälkeen sanotaan, että voidaan kattella koko kesä ja miettiä, jos saataisiin tätä vähän parannettua. Kun kesän jälkeen tullaan tänne ja ihmetellään, niin ei yhtään muutosta, paitsi yksi tekninen muutos saatiin korjattua. Yksi tekninen muutos saatiin korjattua, ja muuten mentiin päivittäistavarakaupan ja tupakkateollisuuden esityksen mukaan. Se tuntuu todella pahalta niistä kymmenistä lausunnonantajista, jotka meillä oli. [Puhemies koputtaa] Sen vertaa eduskunnan enemmistöllä ei ole häpyä, että terveys- ja hyvinvointieroja oltaisiin edes tämän verran saatu kavennettua. Ei tässä kyllä paljon pyydetty. Ei edes rahaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

15.40 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Juuri eilen kaupassa kävin, ja siinä kassalla jonottaessani pohdin tätä nikotiinipussiasiaa. Nimittäin siinä ei suinkaan ollut näitä nikotiinipusseja vaan semmoisia nuuskapurkilta näyttäviä energianuuskia myynnissä, ja pohdin, että on se kummallista, että lakupiippuja ei saa Suomessa myydä, mutta Suomessa voi myydä energianuuskia, jonka tarkoitus on nimenomaan madaltaa kynnystä myös siihen, että siirrytään näihin tuotteisiin, joista tässä nyt keskustellaan.

Mutta varsinaiseen asiaan. Tällä hallituksen esityksellä pyritään toki sekä ehkäisemään nuorisokäyttöä että esimerkiksi sitten vähentämään laitonta kauppaa ja harmaata tuontia. Eli toisaalta ne suomalaiset, jotka ovat tähänkin mennessä hankkineet edelleen näitä tuotteita laittomien kanavien kautta, siirtyisivät käyttämään sitten laillisia versioita. Se on pe-

rin hyvä tavoite, mutta kokonaisuudessaan tähän esitykseen sisältyy aika monta kummallista ristiriitaisuutta ja epäselvyyttä.

Kiistatta suurin niistä ongelmista on tämä edustajien hyvissä puheenvuoroissa jo useammin esille noussut nikotiinipitoisuuden yläraja. Samaan aikaan kun osassa muita Pohjoismaita pohditaan huomattavasti matalampia rajoja, esimerkiksi 10 tai 12 milligrammaa, niin täällä nyt jostakin syystä sitten — en tiedä, onko tupakkateollisuus ollut tähän vaikuttamassa vai kuka tähän on vaikuttanut — esitetään, että olisi jopa 16,6 milligrammaa per gramma. Se on niin lähellä tätä myrkyllisyyden rajaa, että se tuntuu aivan käsittämättömältä. Jos miettii, että meidän tehtävä lainsäätäjänä olisi edistää kansanterveyttä, olisi tehtävänä edistää ihmisten hyvinvointia ja terveyttä, niin sitten kuitenkin täällä ollaan edistämässä itse asiassa sellaisia esityksiä, jotka päinvastoin riskeeraavat niitä, kuten edustaja Kiuru edellisessä puheenvuorossa hyvin laajasti kävi läpi.

Puhemies! Olen itsekkin joskus nikotiinituotteita käyttänyt, sittemmin onneksi niistä päässyt jo eteenpäin, mutta kyllä selvää on aina se, että mitä korkeampi on nikotiinimäärä, sitä korkeammaksi kasvaa myös nikotiiniriippuvuuden riski. Sen takia vähintään tämä yläraja on tässä esityksessä kysymys, josta on monesta puolueesta nyt toiveena esitetty, josko sitä vielä voisi tarkastella, ja asiantuntijat ovat näin katsoneet.

Mutta sanon vielä viimeiseksi, että en pistä ollenkaan pahakseni myöskään keskustelua tästä ikärajasta. En ehkä ajattele niin, että se olisi mikään taikatemppu, jolla voidaan ratkaista se, että Suomeen ei enää synny uusia nikotiiniriippuvaisia. Meillä on tälläkin hetkellä aika merkittävä määrä alaikäisiä, joilla riippuvuus on, mutta jos yhden, kaksi tai edes kolme uutta riippuvuutta voi estää sillä, että ikäraja olisi korkeampi, niin silloin se on todennäköisesti sen arvoista. Siksi tervehdin ilolla myös tämänkaltaisia esityksiä, etenkin kun niitä työryhmiä ja asiantuntijoita on aiemmin kuultu ja tullut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Piritta, olkaa hyvä.

15.43 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Nikotiinipussien myynnin vapautuminen lisää todennäköisyyttä siitä, että tuotteista muodostuu meidän lapsille ja nuorille uusi väylä nikotiiniriippuvuuteen ja muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön. On kyllä huomionarvoista se, että monet maat ovat jo kieltäneet nikotiinipussit — täällä jo mainitutkin Norja, Belgia ja Saksa — ja osa maista sitä suunnittelee. Juuri se on se syy, jotta voitaisiin ehkäistä niiden käytön yleistymistä nuorten keskuudessa.

Näistä makuaineista on täällä käyty hyvää keskustelua, ja on kyllä huomionarvoista myös se, että tupakkalaissa on kielletty tunnusomaiset tuoksut ja maut savukkeissa. Kaiken tupakka- ja nikotiinituotteiden sääntelyn tulisi ollakin yhdenmukaista, sillä on aivan selvää, että mikään niistä ei ole terveydelle haitaton tuote. Tutkimusten mukaan juuri makuaineet houkuttelevat nuoria maistamaan näitä nikotiinipussejakin. Kun tuota nettiä vähän selailee, niin onhan se aivan käsittämätöntä, että siellä löytyy kaikkea tervalakusta glögiin ja sirkusaakkosiin.

Valvira toikin omassa lausunnossaan esiin, ettei tupakka- ja nikotiiniteollisuutta enää voida erottaa toisistaan, sillä kaikilla suurimmilla tupakkayhtiöillä on valikoimissaan myös jokin savuton nikotiinituote, ja esitystä voidaan pitää huomattavan myönteisenä tupakka- ja nikotiinituotteiden elinkeinoalalle. Aika huomionarvoista ja suorastaan silmiinpistävää on myös se, että ne maut, jotka nyt tässä esityksessä ollaan hyväksymässä, ovat juuri ne

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

maut, joita Pietarsaaren uusi nikotiinipussitehdas valmistaa, ja on aivan selvää, että se on ollut vaikuttamassa myös tämän lain säätämiseen.

Sitten tähän ostoikärajaan, josta täällä on paljon puhuttu. Koska hallituksen esityksen ja tupakkalain tavoitteen tarkoituksena on nimenomaan ehkäistä savuttomien nikotiinituotteiden käyttöä nuorilla, niin olisi kyllä vähintäänkin, että sille asetettaisiin tämä 20 vuoden ikäraja mahdollisimman pian. Tämä tarve on entistä ajankohtaisempi, kun markkinoille tulee uusi maustettu nikotiinituote, jonka on kansainvälistenkin kokemusten perusteella todettu kiinnostavan erityisesti nuoria.

Itse ajattelen niin, että nämä koko nikotiinipussit olisi pitänyt kieltää, mutta vähintäänkin, mitä olisi voitu tehdä, olisi se, että niitä maksimimilligrammamääriä olisi pienennetty merkittävästi. Tämä edustaja Räsänen viittaus siihen, että on hyvä, että tämä saadaan nyt voimaan eikä enää uutta EU-lainsäädännön käsittelyä tarvinnut, niin itse ajattelen kyllä niin, että nuorten kannalta se uusi käsittely olisi ollut paljon parempi vaihtoehto.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lahdenperä, olkaa hyvä.

15.46 Milla Lahdenperä kok: Arvoisa puhemies! Kyllä savuttomat nikotiinituotteet on erittäin tärkeää saada tupakkalain sääntelyn piiriin. Erityisen tärkeä on tavoite ehkäistä alaikäisten nikotiiniriippuvuutta. Tässä ehdotetun sääntelyn myötä jatkossa alle 18-vuotiaille ei saa myydä eikä alle 18-vuotias saa hallussapitää mitään tupakan vastiketta.

Tämä nikotiiniraja, mistä tässä on puhuttu: jos siitä Pohjoismaissa keskustellaan, niin kyllä siitä myös Suomessa keskustellaan. Tästä rajasta ajattelisin, että ainakin itse olisin varmasti säätänyt sen sillä tavalla, että meillä on jatkuvasti ollut tuontia kuitenkin siinä määrin, että tämä keskustelu jatkuu sen mukaisesti, ja jos jossakin tiukennetaan rajaa, niin totta kai mekin sitten siihen palaamme.

Näistä tuoksuista: totta kai sieltä nyt on tarkoitus poistaa nimenomaan ne lapsia houkuttelevat tuoksut. Koivu, joka mainittiin, toimii kyllä polttopuuna mutta ei välttämättä ole houkuttelevin vaihtoehto lapsille.

Pidän erityisen kannatettavana tätä lakiehdotusta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

15.47 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Pidän jo viime viikon täysistunnossa tupakkalain muutoksen tarpeellisuudesta puheen, jossa toin esille useita käytännön esimerkkejä etenkin nuorten sähkötupakointiin ja siihen liittyvään kaupankäyntiin liittyen. Tupakkalain muuttaminen on tarpeellista, koska markkinoille on tullut uusia tuotteita, joita aiempi tupakkalaki ei koskenut. Nyt lisättävä savuttoman nikotiinituotteen määritelmä tuo sääntelyn piiriin myös nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet.

Tupakkalain muuttaminen on tarpeen etenkin sen vuoksi, että kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito ja maahantuonti kielletäisiin alle 18-vuotiailta. Muutos mahdollistaa nykyistä paremmin myös kaikkien tupakan vastikkeiden käyttöön puuttumisen oppilaitoksissa. Lakiesitys tuo savuttomat nikotiinituotteet samankaltaisen sääntelyn, rajoitteiden ja valvonnan piiriin kuin mitä tupakkatuotteiden osalta nyt.

Lainsäädännön muutokset ovat tarpeellisia, koska ne mahdollistavat puuttumisen alle 18-vuotiaan pitäessä hallussaan tupakkatuotteita ja savuttomia nikotiinituotteita, vaikka siitä ei voisikaan rangaista.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Arvoisa puhemies! Ongelmana nikotiinituotteissa on esimerkiksi sähkö tupakoissa se, että niitä tilataan nuorten toimesta Suomeen myös ulkomailta, joten myös maahantuonnin valvontaan on syytä panostaa Tullin toimesta.

Ja yhdyin tuohon edustaja Räsänen mielipiteeseen siitä, että mahdollisesti tulevaisuudessa voitaisiin linjata muittenkin Pohjoismaiden alenevan milligramman kanssa samaan tasoon. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, poissa. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

15.49 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvä lakiesitys.

Tupakkalain tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tupakoinnin lopettaminen tukee kansanterveydellisiä tavoitteita ja vähentää tupakkatuotteisiin liittyviä sairauksia, kuten sydän- ja verisuonitauteja sekä keuhkosairauksia. Suomessa on tehty tähän mennessä jo määrätietoisesti toimia, jotka ovat vähentäneet merkittävästi tupakointia ja ehkäisseet sen aloittamista. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan tupakointi aiheuttaa kuitenkin edelleen yhteiskunnalle noin 1,3 miljardin kustannukset. Tupakoinnin aiheuttamat menot terveydenhuollolle ovat noin 340 miljoonaa euroa. Tupakoinnin vähentäminen ja tupakkatuotteista vieroitus on siten myös talouden näkökulmasta erittäin perusteltua.

Hallituksen esittämä lakimuutos ohjaa kehitystä osittain oikeaan suuntaan, mutta se on osittain riittämätön. Kaikille hallituksen esityksen sisältämille yksityiskohdille ei ole löydettävissä minkäänlaisia terveystieteellisiä perusteluja, emmekä siksi voi hyväksyä sitä. Olemme myös huolestuneita siitä, miten uusia tupakkaa korvaavia tuotteita markkinoidaan nuorille. Esitämme tässä vastalauseessa muutoksia, joilla voidaan suojella nuoria tupakoinnin aloittamiselta, vähentää tupakkatuotteiden käyttöä, käytöstä aiheutuvia haittoja ja syntyvää riippuvuutta ja parantaa kansanterveyttä pitkällä aikavälillä.

Ensinnäkin nikotiinipitoisuus tulee laskea 12 milligrammaan grammaa kohden. Nikotiinipitoisuuden laskeminen pohjoismaiselle tasolle, 12 milligrammaan grammaa kohden, olisi yksinkertainen ja toimiva keino vähentää tupakkatuotteiden riippuvuutta aiheuttavaa vaikutusta. Laskemalla tupakkatuotteiden nikotiinipitoisuutta voitaisiin vähentää merkittävästi erityisesti nuorten ja uusien tupakkatuotteiden käyttäjien riippuvuusriskiä. Nikotiiniantosten pienentäminen helpottaa myös tupakoinnin lopettamista, koska vieroitusoireet ilmenevät tällöin myös lievempinä.

Toiseksi, arvoisa puhemies, lisäaineet ja maut tulisi kieltää savuttomissa nikotiinituotteissa. Tupakkatuotteiden lisäaineet ja maut houkuttelevat erityisesti nuoria kokeilemaan tupakkatuotteita ja jatkamaan niiden käyttöä. Tupakkalaki kieltää jo tällä hetkellä tunnusomaisten tuoksujen ja makujen lisäämisen savukkeisiin, kääretupakkaan sekä sähkösavukkeissa käytettäviin nikotiinittomiin ja nikotiinipitoisiin nesteisiin. Tuoksujen ja makuaineiden kieltä tulisi ulottaa kaikkiin tupakkalain alaisiin tuotteisiin. Hallituksen esittämä laaja, lailla sallittava savuttomien nikotiinituotteiden makuvalikoima ei ole terveystieteellisesti perusteltavissa.

Arvoisa puhemies! Kolmanneksi esitämme, että tupakkatuotteiden myynti-ikäraja, hallussapitoikäraja ja maahantuonnin ikäraja tulisi nostaa 20 vuoteen. Nuorten tupakoinnin

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

aloittamisen ehkäisy on erittäin keskeistä kansanterveyden parantamisen näkökulmasta. Tupakkatuotteiden myynti-ikärajan, hallussapitoikärajan ja maahantuonnin ikärajan nostaminen nykyisestä 18 vuodesta 20 vuoteen — useiden viranomaisten ja kansanterveysjärjestöjen esittämän mukaisesti — olisi tehokas keino ehkäistä tupakoinnin aloittamista nuorena. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hallituksen esityksen sisältämät keinot eivät ole riittäviä vastaamaan tavoitteisiin ehkäistä tupakkatuotteiden ja niitä korvaavien nikotiinipitoisten tuotteiden nuorisokäyttöä ja myrkytyksiä. Tämän vuoksi ikärajoja tulisi nostaa 20 vuoteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laiho, olkaa hyvä.

15.53 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme tupakkalain muuttamista. Sähkötupakoiden määrä ja kulutus on kasvanut huolestuttavasti erityisesti nuorilla ja tytöillä, ja näemme ympärillämme myös myyntipisteitä, joissa suoraan sanottuna herkutellaan niin sähkötupakoilla kuin myöskin nikotiinipusseilla. Niitä maustetaan ja koristellaan erilaisin koristein, että saadaan niistä houkuttelevia erityisesti nuorisolle. Koulut ovat myös ongelmassa näiden savuttomien tupakkatuotteiden kanssa, ja myöskin tarvittaisiin säädöksiä sinne puolelle, että saataisiin työkaluja opettajille.

Tämä tupakkalain muutos on tullut todellakin tarpeeseen. Täällä on nostettu kritiikkiä esimerkiksi tästä nikotiinirajasta, mikä on kieltämättä korkea, mutta haluan heti alkuun tässä tuoda esille sen, että kaikki, jotka nyt täällä ovat esittämässä hylkyä tai vastustavat tämän lain läpimenoa, vastustavat samalla myös sitä, että me saadaan työvälineitä siihen nuorison nikotiinituotteiden ja sähkötupakan käyttöön, ja samalla myös viedään työvälineitä kouluilta ja opettajilta puuttua siihen.

Jos tätä lakiesitystä ei nyt viedä eteenpäin, silloin meillä ei ole välineitä siihen, että me pystytään tähän puuttumaan. Sen takiahan tämä esitys on tehty, että me pystytään puuttumaan tähän alaikäisten hultvattomaan käyttöön, kun tällä hetkellä pystyy netistä tilaamaan ja pystytään täällä näitä sähkötupakoita myymään. Eli tässä tupakkalaissa ehdotetaan lisättäväksi savuttoman nikotiinituotteen määritelmä, joka kattaa nikotiinipussit ja niitä läheisesti muistuttavat tuotteet. Savuttomille nikotiinituotteille ehdotetaan säädettäväksi nikotiiniraja, ja niistä kielletään tunnusomaiset tuoksut tai maut. Muilta osin ne tulevat siis nyt säädettäväksi vastaavalla tavalla kuin muut tupakkatuotteet, ja tämä on varsin perusteltua. Ne saadaan sääntelyn piiriin myös niin, että niitä ei saa myydä alle 18-vuotiaalle ja niitä ei saa pitää myöskään hallussa alle 18-vuotiaat. Valiokunta onkin pitänyt tärkeänä nimenomaan tätä nuorten käytön ehkäisyä.

Tässä esityksessä myös esitetään, että savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kielletään päiväkotien, esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä, eli se on vastaavanlainen, mikä meillä on tupakkatuotteiden yhteydessä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

No sitten puhuttiin täällä myöskin siitä, että näitä tupakkatuotteita...

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Laiho, odotatteko hetken. — Pyytäisin käymään muut äänekkäät keskustelut jossakin muualla kuin täällä salissa, kiitoksia. — Olkaa hyvä, edustaja Laiho.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Kiitos, puhemies! Meille tulee nuuskaa paljon rajan yli ja tulee myöskin nikotiinituotteita. Tällä sääntelyllä tietenkin myöskin yritetään vaikuttaa siihen, että saamalla sääntelyn piiriin myöskin näitä tuotteita pystytään hillitsemään sitä harmaata tuontia ja myöskin laadultaan myös hyvin epäselvää ja turvatonta — jos voi näin sanoa, ei koskaan tiedä, mitä sieltä saa — harmaata taloutta hillitsemään. Se on kyllä ihan merkittävä asia myös Suomen talouden kannalta.

On tietenkin tärkeää, mikä täällä on nostettu, esimerkiksi tämä 20 vuoden ikäraja, mitä on Suomi savuttomaksi -työryhmä esittänyt. Itsekin sitä kannatan, mutta se pitää tehdä jatkossa siinä yhteydessä, kun tupakkalakia säädetään, niin että me saadaan sekä tupakkatuotteet että savuttomat tupakkatuotteet, kaikki, huomioitua, ja se arvioidaan kunnolla, [Krista Kiurun välihuuto] koska tämä ei ole nyt vain tähän liittyvä. Silloin tarvitaan asiantuntevat kuulemiset. Tässä lakiesityksessä sitä ei ole ollut mukana, niin ei sitä valiokunnassa voida lähteä laajentamaan tältä osin, mutta sinänsä ikärajan nostoa kannattaa jatkossa kyllä harkita tämän työryhmän ehdotuksen mukaisesti. [Tuomas Kettunen: Kannattaa äänestää vastalauseen mukaisesti!]

Koska tämä on myöskin uutta lainsäädäntöä, valiokunta näkee, että on tarpeen seurata tätä huolellisesti, ja valiokunta on tehnyt hyvin tiukan lausuman, ja luen sen tässä nyt vielä: ”Valiokunta pitää välttämättömänä, että valtioneuvosto seuraa nyt ehdotetun sääntelyn toimivuutta erityisesti kansanterveyden edistämisen, hyvinvointi- ja terveyserojen vähentämisen sekä nuorisokäytön ehkäisemisen näkökulmasta ja ryhtyy tarvittaessa pikaisesti toimiin sääntelyn muuttamiseksi. Erityisesti, jos muissa Pohjoismaissa säädetään Suomea alhaisemmat nikotiinipitoisuuden rajat tai tiukemmat makuaine- tai lisäainerajoitukset, tulee sääntelyä tältä osin yhdenmukaistaa. Lisäksi valtioneuvoston on seurattava nikotiinivalmisteiden käyttöä ja käytön vaikutuksia erityisesti alle 20-vuotiaisiin.” Todella tiukka lausuma sekä seurannan, arvioinnin ja ikärajan että muiden Pohjoismaiden tilanteeseen liittyvän kytköksen suhteen — ja kehotuksesta ryhtyä lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin, mikäli siellä tapahtuu muutoksia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.00 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsitlemme nyt tätä tupakkalakia. Nikotiinipusseihin tosiaan tarvitaan tätä sääntelyä. Täällä Suomessakin on ollut siihen liittyviä ongelmia ja epäselvyyksiä, ja se johtuu esimerkiksi siitä, kun ei ole ollut sitä sääntelyä.

On erityisen tärkeää, että nämä savuttomat nikotiinituotteet saatetaan tupakkalain piiriin, kun ne ennen eivät olleet siellä, mutta onneksi ovat tulossa sitten sinne, ja vain näin siihen asiaan voidaan puuttua muun muassa kouluissa, joka on hyvin oleellinen asia. Aiemmin ei ole tosiaan voitu puuttua, kun ei ole ollut sitä sääntelyä, mutta nyt jatkossa pystytään puuttumaan paremmin. Ja se on hieno asia, että tätä asiaa seurataan myös jatkossa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

16.01 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Ihan ensimmäiseksi minä kannatan edustaja Mattilan tekemää esitystä.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Ja, puhemies, kun olen kuunnellut tätä keskustelua, niin tulen hyvälle tuulelle. Varsinkin, kun valiokunnan varapuheenjohtaja toi esille tämän nikotiinirajan, joka on korkea edelleenkin. Vaikka te olette mietintöön kirjanneet sen 16,6 milligrammaa, niin olisi syytä, että tämä nikotiinipitoisuus laskettaisiin sinne 12 milligrammaan grammaa kohden — tul-taisiin tälle pohjoismaiselle tasolle.

Edustaja Laiho, minä mietin vain sitä, että nyt, kun tätä keskustelua käydään valiokun-nan mietinnöstä, niin minkä takia siellä valiokuntatyössä ei löytynyt sitä kompromissia, että olisitte laskeneet ja tuoneet sen tähän 12 milligrammaan grammaa kohden. [Mia Lai-hon välihuuto] Myös edustaja Rasinkangas toi tämän asian esille.

Ja muistutankin, että kun tästä asiasta sitten, tästä mietinnöstä, äänestetään, niin tämä keskustan vastalause 1 pitää sisällään sen 12 milligrammaa ja tuo myös esille sen — mitä myös itse kannatan — että tupakkatuotteitten myynti-ikäraja voitaisiin nostaa sinne 20 ikä-vuoteen. Niin kuin valiokunnan varapuheenjohtaja tuossa ansiokkaasti äskeisessä puheen-vuorossaan toi esille, Suomi savuttomaksi -työryhmäkin on tätä asiaa esittänyt. Huomenna on mahdollisuus, kun tästä asiasta äänestetään, äänestää oikein.

Puhemies! Itse tupakointiin liittyvissä asioissa tupakkituotteet ovat olleet läsnä itselläni vuonna 2008. Silloisella Hoikankankaalla Kajaanissa, kun varusmiespalvelusta suoritetiin, niin yleensä pyydettiin tupakkipaikalle ja yritettiin opettaa myös nuorta Kettusta tupa-kin saloihin. Mutta valitettavasti, puhemies, en oppinut siellä tupakkipaikalla polttamaan tupakkia. Ja koen näin näitten vuosien ja vuosikymmenten jälkeen, että ihan hyväkin, että en oppinut sitä tupakkia polttamaan. Silloin olin 20 vuoden iässä, kun tätä palvelusaikaa suoritin siellä Kainuun prikaatissa. Hyviä muistoja myös sieltä tupakkipaikalta — siltäkin osin, että itse en sitten polttanut sitä tupakkia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

16.03 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Harvoin tulee aloitettua omaa puheenvuo-roa suoraan siitä, mihin edellinen puhuja jätti, mutta kun tuossa edustaja Kettunen kävi läpi omaa tupakkakokemustaan sieltä armeija-ajoilta — sanottakoon se pöytäkirjaan, että tä-mähän siis enemmänkin päättyi niin, että hän ei tupakalle antautunut — niin tuli mieleeni, että siellä taitaa olla syy, minkä takia myös moni ei-tupakoitsija aina sinne armeijankin tu-pakkapaikalle kokoontuu, koska kuulemma siellä ne parhaat jutut kuulee, tai ainakin sil-loin kuuli, kun itse olin palveluksessa.

Arvoisa puhemies! Jos tämän harha-askeleen jälkeen mennään sitten ihan tähän käsitel-tävänä olevaan asiaan, niin ehkä yleiskuva on kuitenkin syytä meidän muistaa: Jos me ajat-telemme tupakkatuotteiden käyttöä Suomessa, niin kehityshän on viime vuosina ollut sii-nä mielessä myönteistä, että niiden käyttöhan on kauttaaltaan vähentynyt. Jos me katsom-me tänä päivänä, kuinka paljon vaikkapa nuoret käyttävät tupakkatuotteita, varsinkin polt-toon perustuvia tupakkatuotteita, niin määrähän on huomattavasti pienempi kuin vaikka 10 vuotta sitten. Totta kai täytyy sanoa, että samanaikaisesti kun näiden niin sanotusti perin-teisten savukkeiden käyttö on nuorissakin ikäluokissa vähentynyt, niin kuin se on kauttaal-taan koko yhteiskunnassa vähentynyt, niin sitten nimenomaan näiden sähkötupakoiden osuus on siellä kasvanut, ja samalla tavallahan esimerkiksi nämä sähkötupakat tai muut vastaavat tuotteet eivät näyttäydy tässä koko väestössä, tai niiden käyttö ei ole siinä hir-veästi kasvanut. Mutta yhtä kaikki, voisi sanoa, että rohkaisevasti ollaan menty oikeaan suuntaan, kun tupakkatuotteita käytetään Suomessa vähemmän kuin ennen. Globaalisti-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

han tilanne on hieman toinen. Globaalistihan tupakkatuotteiden käyttö ei juurikaan ole vähentynyt, ja en uskalla ennustaa, mitä siinä tulee tapahtumaan.

Arvoisa puhemies! Nyt kun me täällä Suomessa tätä omaa tupakkalainsäädäntöämme kehitämme, niin minusta ensinnäkin on hyvä, että me kohtelemme eri tupakkatuotteita samalla tavalla, ja vaikka terveydelle ei ole hyväksi tietenkään minkään tuotteen käyttö, niin sentään parempi, että enemmänkin näiden polttoon perustumattomien tuotteiden käyttö on lisääntynyt, koska siinä se vaarallisin aine on todella nikotiini eikä niinkään se, mikä polton seurauksena tulee näissä perinteisissä tupakoissa.

Yksi asia, joka tässä lainsäädännössä todella olisi pitänyt viedä maaliin, olisi kyllä ollut nikotiinitason huomattavasti alhaisempi taso kuin mihin nyt hallitus on tässä päätymässä. Se olisi ollut helpoin keino vähentää nikotiinin käyttöä kauttaaltaan ja varmasti olisi tukenut myös niitä kansanterveydellisiä syitä, jotka täällä on hienosti nostettu esille. Toivoisin, että tämä asia olisi todella edennyt, eikä niin, että tässä on ehkä menty vähän tämmöisten tekosyiden taakse, etteikö sitä nyt oltaisi voitu tässä samassa yhteydessä tehdä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

16.07 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Valiokuntahan kuuli 30:tä asiantuntijaa, ja tämän asiantuntijajoukon kuulemisen jälkeen päädyimme tämän muotoiseen mietintöön. Moni kysyy, miten siinä niin kävi. Miten kävi niin, että nimenomaan päivittäistavarakaupan ja tupakkateollisuuden tupakka-asiamiehen lausuntojen mukaan kirjoitettiin tämä mietintö? Harva valiokunta pystyy moiseen. Se, että kuulemistilaisuuksissa ei kannatettu tämän lain keskeisiä arvovalintoja, on vakava viesti myöskin tätä hallituksen esitystä kohtaan. Minulla olikin suuri toive tämän käsittelyn kuluessa, että tällaisessa isossa asiassa, joka ei maksa mitään, me pystyttäisiin tekemään Suomessa sellaista terveys- ja hyvinvointieroja pienentävää politiikkaa, jossa lähtökohtana olisi se, että me ymmärrettäisiin, mitä me ollaan tekemässä. Ja nyt me ollaan esittämässä tällaista lainsäädäntöä.

Joitakin räikeitä yksityiskohtia otan vielä esiin, koska varapuheenjohtaja niistä omassa puheenvuorossaan muistutti — ja pyysin jo silloin vastauspuheenvuoroa, mutta en saanut. Haluan korjata ensinnäkin sen, että varapuheenjohtaja aika törkeällä tavalla totesi tässä eduskunnan salissa, että ne, jotka vastustavat tätä esitystä, vastustavat myöskin niitä ainoakaisia hyviä asioita, jotka täällä ovat. Minusta se oli kyllä aivan käsittämätön puheenvuoro. Tuolla meidän pilttuussa ihmettelimme, että kuulimmeko me oikein. Varmaan pöytäkirjasta sitten myöhemmin nähdään.

Siis tässä esityksessähän on kaksi hyvää asiaa — se, että kielletään niin sanotusti koulu- toimintaympäristössä nikotiinipussien käyttö ja kielletään myöskin näiden sähkötupakka- valmisteiden hallussapito näissä paikoissa. Hei, ihan oikeasti, tässä ovat ne hyvät uutiset nyt tälle porukalle. Mutta ihmetykseni oli suuri, että kun puhutaan rinta rottingilla siitä, että tässä esityksessä ei voinut nostaa kaikkien tupakkatuotteiden ikärajaa 20 ikävuoteen, niin sääli nyt pettää nämä odotukset, jotka tässä äsken luotiin, mutta varapuheenjohtaja Laiho todisti tässä väärin. Tässä esityksessä nimenomaan oli auki pykälä, jossa kaikki nikotiinituotteet nostettiin 18 ikävuoden sijasta opposition näkökulmasta 20 ikävuoteen ja hallituksen näkökulmasta 18 ikävuoteen. Siis tässä oli tämä pykälä auki kaikkien nikotiinituotteiden osalta, jossa nostettiin hallituksen omalla esityksellä tämä 18:aan.

Totta kai me kävimme 30 asiantuntijan kanssa keskustelun siitä, onko tämä hallituksen valinta 18:sta hyvä, vai olisiko se pitänyt nostaa kahteenkymmppiin, kuten tupakkatyöryh-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

män esitys on. Eli me ollaan sitouduttu Suomessa savuttomaan Suomeen vuonna 2030 — laajasti poliittisesti jaettu tavoite, joka itse asiassa lytätään tässä esityksessä täysin, koska me mennään aivan eri suuntaan tässä esityksessä. Ja nyt tämä tuntuu minusta todella oudolta, ettei edes tiedetä, mitä me oikeasti oltiin päättämässä. Tällainen pykälä oli auki, ja siihen otettiin kantaa. Ja huomenna, kun tästä asiasta äänestetään salissa, me kaikki otamme juuri tähänkin pykälään kantaa, että onko se 18 vai 20. Oppositio kannattaa 20:tä, kuten Suomessa laajasti ollaan sitouduttu savuttoman Suomen edistämiseksi, ja nyt hallituspuolueet ovatkin päätyneet siihen, että 18 riittää. Ja monet hallituspuolueet muutoin ovat aikaisemmin kannattaneet tätä 20:tä.

No, toinen erikoinen yksityiskohta jäi tähän vielä. Se on se, että mikä on pohjoismainen linja. Se oli minusta ihan hyvä kysymys, että mikä on pohjoismainen linja. Sen varapuheenjohtaja Laiho tässä nosti esiin, ja käydäänpä siitäkin pieni katsaus, nimittäin Ruotsihan on jo ihan julkisissa asiakirjoissa kertonut, että he aikovat säätää nikotiinipusseille 12 milligramman rajan. Tanska ilmoitti aivan juuri nyt, että he aikovat säätää nämä nikotiinipussit kahdeksan milligramman rajaan.

Me esitimme kiireesti valiokunnassa, että oltaisiin tehty lausuma, jossa hallitus olisi velvoitettu neuvottelemaan rajanaapureiden kanssa, yhteistyössä Pohjoismaiden ja eurooppalaisten maiden kanssa, että oltaisiin saatu tätä milligrammarajaa sekä täysin nikotiinipussien mauista luopumista eteenpäin, mutta se ei käynyt millään. Tämä on minun mielestäni vakava juttu — se näkyy pöytäkirjoista, että tällainen esitys tehtiin ja sille ei löytynyt valiokunnassa kannatusta.

Tämä on vakavaa tekstiä, kun me puhumme sosiaali- ja terveyspolitiikassa terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisesta. Kiinnostaako tämä kaventaminen vai ei? Minä en olisi voinut koskaan uskoa, että eduskunnan enemmistö ajattelee, että kun päivittäistavarakauppa ja tupakkateollisuus tätä vastustavat, niin meistä ei löydy sen vertaa täällä kuulkaa selkärankaa, että pantaisiin edes vähän vastaan. On käsittämätöntä, että me joudutaan varoitamaan ihmisiä jatkossa, että alle seitsemänvuotiaitten lasten kotona tupakkatuotteiden jättäminen pöydälle, mikä koskee myös nikotiinipusseja, voi olla hengenvaarallinen kysymys. Tämä on minun mielestäni todella iso kysymys, että kuka kantaa vastuun tässä, ja saliammottaa tyhjiyttään täällä hallituksen puolella.

Minä olen valitettavasti tottunut siihen, että isoissa ja vaikeissa asioissa myös ministerit joutuvat tulemaan paikalle. Minä ihmettelen tätä vastuunkantoa, että kukaan ei ota vastuuta tästä 16,6 milligrammasta grammaa kohti. Missä on hallituksen ministeri puolustamassa tätä? Taitaa olla sen verran vaikea paikka myös kokoomukselle, kun RKP:n ja perussuomalaisen mukaan mentiin, että tätä on vaikea kansakunnan edessä sanoa, että osui lankulle. Minusta on tärkeätä kuulla selitys, että miten tämä toimeenpannaan niin, että jokainen ihminen, joka nikotiinituotteita käyttää, ymmärtää, että alle seitsemänvuotias lapsi voi kuolla syötyään tällaisen tupakkatuotteen. Samoin eläimet, kotieläimet, ovat vaarassa, jos he syövät tällaisen nikotiinituotteen. Näitä pusseja löytyy tuolta pitkin kyliä, eli ei auta se, että me sanotaan, että päiväkotien ja koulujen pihapiireissä ei saisi olla tällaisia nikotiinituotteita. Mutta me sanotaan, että ei mitään, se on ihan sama — kotona voi olla ja joka paikassa muualla. Kyllä tämä kaksinaismoralismi on aika kova.

Sitten vielä ihan viimeinen asia, puhemies. On pakko sanoa tästäkin vielä. Tässä viitattiin siihen, kuinka hienosti hoidetaan nyt nämä pakkausmerkinnät. Minä en olisi voinut ikinä ymmärtää, kun me valiokunnan kokouksessa vielä jouduttiin selvittämään se, että mimmoiset pakkausmerkinnät näihin nikotiinipusseihin voidaan laittaa, niin tiesittekö sen, että

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

meillä oli pykälä auki, me yritimme esittää, että tähän tulisi muutos, jossa voitaisiin ihmisille antaa suora kuvaus siitä, mimmoiseen kuntoon menee esimerkiksi kroppa, kun tällaisia nikotiinituotteita käyttää, mutta hallituspuolueet valitsivat äänestyksen tuloksena [Puhemies koputtaa] — anteeksi, minä en ole ihan varma, oliko se 9—8 vai 8—7, kun meillä oli siinä porukkaa pois — mutta he valitsivat linjan, jossa näitä varoituksia ei voi myöskään näihin tuotteisiin laittaa. Minä en ymmärrä tätä. Miksi meillä ei ollut varaa tehdä sosiaali- ja terveyspolitiikassa [Puhemies koputtaa] terveys- ja hyvinvointipolitiikkaa, kun ei se edes maksa mitään?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

16.14 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle tupakkalain muuttamisesta. Eurooppalainen koululaistutkimus ESPAD on tutkinut nuorten päihteiden käyttöä neljän vuoden välein vuodesta 1995 alkaen. Tutkimukseen on osallistunut tutkimusvuonna 16 vuotta täyttävät nuoret, jotka ovat Suomessa yhdeksäsluokkalaisia. Siinä missä tyttöjen päivittäinen tupakointi on vuosittain vähentynyt, poikien osalta tämä myönteinen kehitys näyttäisi kyselytutkimuksen mukaan pysähtyneen. Vuonna 2024 yhdeksäsluokkalaisista pojista noin 6 prosenttia tupakoi päivittäin, tytöistä 4 prosenttia. Sähkösavukkeita, eli niin kutsuttua vapea, ilmoitti päivittäin käyttävänsä 9 prosenttia pojista ja 13 prosenttia tytöistä. Tämä on paljon, ja voisi sanoa, että aivan liikaa.

Vapen lisäksi nikotiinipussien käyttö erityisesti nuorten keskuudessa on lisääntynyt, kun pussien myyntirajoitukset poistuivat vuonna 2023. Nikotiinipusseja ilmoitti kyselytutkimuksen mukaan joskus käyttäneen 31 prosenttia pojista ja 17 prosenttia tytöistä. Nikotiinipussit ovat todella koukuttavia, ja voimme vain miettiä, mitä ne tekevät kasvavien lasten ja nuorten aivoille ja kehitykselle. Nikotiinipussit eivät ole aiemmin olleet tupakkalain piirissä, mutta nyt tähän on onneksi tulossa muutos. [Krista Kiuru: Ne olivat lääkelain piirissä ja kiellettyjä aiemmin!]

Mielestäni tämän tupakkalain muutoksen pohjana on meidän päättäjien halu suojella lapsia ja nuoria tupakan ja savuttomien tupakkatuotteiden haitoilta. Tässä esityksessä on useita konkreettisia keinoja, joilla voimme ottaa lisääskelia kohti savutonta ja nikotiinivapaata Suomea.

Tällä hetkellä jo aiemmin mainituissa nikotiinipusseissa on tarjolla valtava määrä erilaisia makuvaihtoehtoja, jotka vetoavat erityisesti nuoriin käyttäjiin. Tällä esityksellä näitä makuvaihtoehtoja rajataan kuuteen makuun ja etämyynti kiellettäisiin.

Yhtenä tavoitteena tällä on se, että saisimme niin sanotun nuuskarallin loppumaan Ruotsista. Tällä hetkellä suomalaiset hakevat nuuskaa Ruotsista, jolloin Ruotsi saa verotulot mutta suomalainen yhteiskunta kantaa kansalaistensa nuuskaamisen haitat.

Toinen tärkeä ja konkreettinen keino, jolla voimme puuttua alaikäisten tupakkatuotteiden käyttöön, on kieltää niiden hallussapito. Eli jatkossa kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito alle 18-vuotiailta olisi yksiselitteisesti laitonta.

Lisäksi esityksessä rajattaisiin nykyistä laajemmin siitä, missä esimerkiksi nikotiinipussien käyttö olisi kiellettyä. Esityksenä on, että savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin päiväkotien, eskareiden, peruskoulujen sekä ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa ja näiden lisäksi myös leikkikentillä. Tämä muutos antaisi koulujen henkilökunnalle myös mahdollisuuden puuttua käyttöön.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Esitys tupakkalain muutoksesta on siis erittäin kannatettava, ja se sisältää monta hyvää muutosta, jotka suojelevat tämän maan lapsia ja nuoria. — Kiitos hallitukselle tästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.18 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Todellakin meillä on Suomesa tavoitteena savuton Suomi 2030, mutta en ole ihan varma, edesauttavatko tämä hallituksen esitys ja nyt tämä valiokunnan enemmistön tekemä päätös tätä tavoitetta. Voi olla, että nämä nikotiinipussit, jotka nyt tässä kyseisessä laissa tulevat tämän tupakkalain säätelyn piiriin, voivat ehkä auttaa tupakoivia ihmisiä tupakoinnin lopettamisessa, mutta toisaalta nämä pussit kyllä houkuttelevat erityisesti nuoria, ja nuoret jäävät helposti näihin nikotiinipusseihin myöskin koukkuun. Ja tämä markkinointi on erityisen aggressiivista ja myöskin erityisesti nuorille suunnattua, kuten kuultiin täällä, kun edustaja Merinen luki tuolta nikotiinipussifirmojen markkinointilauseita.

Minä olen eri mieltä siitä, mitä edustaja Sillanpää äsken totesi tuolta pöntöstä. Ei tällä hallituksella ole tavoitteena suojella lapsia ja nuoria — jos olisi, niin tällaista esitystä ei tässä salissa hyväksyttäisi.

Ja minun täytyy todeta, puhemies, että minä vasta menin tuonne sosiaali- ja terveysvaliokuntaan jäseneksi [Krista Kiuru: Toista kertaa!] ja hieman hämmennyin siitä keskustelulmapiiristä, joka valiokunnassa oli. Minä olen myöskin aikaisemmin ollut sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä ja tottunut siihen ja pitänyt tosi tärkeänä sitä, että eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on aina ihmisen terveyden puolella, mutta tässä ei kyllä kuunneltu niitä asiantuntijoita, jotka olivat edistämässä ihmisten terveyttä — ei. Tässä kuunneltiin täysin muita asiantuntijoita, kun kuunneltiin muun muassa MaRaa, kuunneltiin tupakkateollisuutta ja kuunneltiin päivittäistavarakaupan edustajia.

Vielä tässä lopuksi totean, että kun tässä valiokunnan omassa mietinnössäkkin, minkä hallituspuolueet ovat hyväksyneet, tekstissä todetaan, että ”vahvojen nikotiinipussien käyttö voi johtaa myrkytykseen ja tästä syystä muun muassa nikotiinipussien nikotiinipitoisuudella on keskeinen merkitys”, niin tässä te kuitenkin hyväksyitte tämän 16,6 milligrammaa grammassa, joka on siellä myrkytysrajalla. Ja vielä lopussa todetaan, että vastakkaisia näkemyksiä rajoituksiin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa myös tuli mutta tupakkateollisuus, päivittäistavarakauppa ja MaRa pitivät näitä rajoituksia liian tiukkoina. Kenen etua te olette täällä, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, ajamassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

16.21 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Sillanpää piti minusta ihan ok puheenvuoron, jos tilanne olisi se, että me ensi kertaa reguloitaisiin tupakkatuotteista nikotiinipussit lakiin. Mutta tässä unohtuu tämä historia, ja minä olen miettinyt sitä, eikö kukaan ota vastuuta siitä, mitä tässä tapahtui.

Siis keväällä 23 nikotiinipussit olivat tässä maassa kiellettyjä, ja kun lääkelaista saivat nikotiinipussit lähteä, niin oltiin tilanteessa, jossa kiireesti olisi pitänyt saada aikaan uusi laki, jossa olisi jatkettu nykytilaa. Tämä oli lausuntokierroksella silloin, ja juuri nämä Pekosen mainitsevat toimijat eivät sitä hyväksyneet, mutta muiltahan tuli pääsääntöisesti kiitettävää palautetta: jatketaan sillä tavalla, jolla Suomessa oli saatu hyviä tuloksia aikaan.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Oltiin matkalla kohti savuttomampaa Suomea. Ei kai kenellekään tullut mieleen se, kun ihan sydänverellä jouduin toteamaan, että minä en saa vihellettyä tätä esitystä notifiointin kautta kiireelliseksi, niin että me oltaisiin tehty tämä esitys täällä, nopeasti vielä säädetty tämä jatkossakin näin, että tämä tila olisi jatkunut, ja pyydetty tähän kiireellinen notifiointi mutta tehty tämä jo ikään kuin kiireelliseksi julistaen.

Miksi hallitus ei julistanut tätä kiireelliseksi, kun te kesällä aloititte? Minä en ymmärrä sitä, kuinka te kehtaatte. [Aino-Kaisa Pekonen: Ja kylläpä te kehtaatte!] Miksi tätä ei julistettu kiireelliseksi? Miksi tätä ei tehty heti? Miksi täällä ei ollut syyskuussa tämä käsittelyssä vaan sosiaaliturvaleikkaukset? Miksi täällä ei viime syksynä ollut tämä käsittelyssä vaan käytännössä hoitotakuun heikentäminen ja hoitajamitoituksen heikentäminen? Hallitus ei ehtinyt tekemään sosiaali- ja terveystaloudessa terveys- ja hyvinvointierojen kaventamista, koska oli niin kiire tehdä näitä säästölakeja. Ajatelkaa, mikä moka, että tällainen asia jätettiin hoitamatta. Sitten tämä tuotiin vuoden päästä tänne, ja sitten sanottiin, että nyt alkaa kesäkuussa olemaan kiire. Ei valiokunnalla ollut kiire, hallituspuolueilla, ei äänin 9—8, ei kukaan esittänyt, että tämä pitäisi saada jo ennen kesää valmiiksi.

Ja täytyy sanoa, että mekin olimme oppositiossa hiukan hölmöjä siinä, että me luotimme siihen, että tämä kuuleminen oli niin shokeeraavaa, että tästä varmasti hallitus vetää johtopäätökset. Ihme oli siis se, että tänään me esittelemme täällä nyt sellaista mietintöä, jossa hallituksen esitykseen on korjattu yksi asia. 30 lausunnonantajaa, oikeastaan 27—28 mielipidettä siitä, että näin ei pitäisi säätää nikotiinipusseja lakiin — ja mikä on lopputulos? Lopputulos on se, että me korjattiin kaiken kaikkiaan yksi virhe, ja se on tekninen luonteeltaan. Kyllä tämä vetää vakavaksi. Myöskin historiamme me joudumme tuntemaan, kun me näitä puheenvuoroja täällä pidämme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

16.24 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puheenjohtaja! Nyt kun keskustelu alkaa olla loppua kohti, niin ehkä itselle ainut semmoinen iso kysymys, mihin ei ole saanut vastausta ja en ole kuullut kenenkään vastaavan vielä, on se, miksi meille tuli näin korkea pitoisuus. [Aino-Kaisa Pekonen: Aivan!] Meistä moni on sitä täällä tuonut esille, ja minä en ole yhdestäkään hallituspuolueiden puheenvuorosta saanut selville sitä. Sehän on just alle sen myrkkymerkkin rajan. [Krista Kiuru: Lähes myrkytysrajalla!] Kun Pohjoismaissa on suunnitteilla 12:ta milligrammaa, niin minä en ole saanut mistään vastausta koko tässä prosessissa, joka on kestänyt nyt keväästä lähtien, siihen, miksi meillä on 16,6-milligrammaisista nikotiinipusseista. Minä haluaisin joskus vielä saada selville sen, mistä ja kenenkä päätöksestä on tullut tämä ehdotus. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maakaaren, kaupanvahvistajista annetun lain ja huoneistotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 24/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2024 vp

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 24/2024 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi huoneistotietojärjestelmää koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 62/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 7/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 62/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 67/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 9/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 9/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.27 Sakari Puisto ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoiset edustajat! Esittelen talousvaliokunnan mietinnön, jonka pohjana on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksen tarkoituksena on antaa finanssialan digitaalista häiriönsietokykyä koskevaa niin sanottua EU:n DORA-asetusta täydentävät kansalliset säännökset sekä panna täytäntöön niin sanottu DORA-muutosdirektiivi. Lisäksi tarkoituksena on antaa kyberturvallisuuden korkean tason varmistamista koskevan niin sanotun NIS 2 -direktiivin ja kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskevan CER-direktiivin kansallista täytäntöönpanoa täydentävät säännökset pankkitoiminnan ja finanssimarkkinoiden infrastruktuurin osalta. Asetus on jäsenmaissa suoraan sovellettavaa oikeutta, ja kansallista liikkumavaraa on vain hyvin rajallisesti.

DORA-asetus ja DORA-muutosdirektiivi ovat osa komission toimenpidepakettia, jolla pyritään parantamaan digitaalisen rahoituksen tarjoamia mahdollisuuksia innovoinnin ja kilpailun vauhdittamiseksi, luomaan uusia vaihtoehtoja nykyisten rahoitus- ja maksupalvelujen rinnalle sekä vähentämään digitaaliseen rahoitukseen liittyviä riskejä. Rahoitusmarkkinat ovat yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittinen toimiala, jonka toimintaympäristöön vaikuttavat olennaisesti muun muassa digitalisoituminen, tieto- ja viestintäteknis-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

ten ratkaisujen aiheuttamien riskien kasvu sekä Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristön muutos.

Talousvaliokunta toteaa, että toimintaympäristön radikaalin muuttumisen vuoksi on ennistäkin tärkeämpää varmistaa finanssimarkkinoilla toimivien finanssiyhteisöjen ja muiden kriittisten toimijoiden kyberturvallisuuden korkea taso ja toteuttaa toimenpiteet rahoitusmarkkinoiden häiriönsietokyvyn parantamiseksi mahdollisimman tehokkaasti ja yhdenmukaisesti koko EU:n alueella.

DORA-asetusta sovelletaan laajasti rahoitusalan eri toimijoihin, joita ovat asetuksessa määritellyt finanssiyhteisöt sekä tieto- ja viestintäverkkopalvelujen eli tvt-palvelujen tarjoajat. Valiokunta yhtyy useissa asiantuntijalausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan sääntelyn soveltamisalan tulee kattaa laajasti eri finanssialan toimijat sekä sellaiset muut kriittiset toimijat, joilla on keskeinen merkitys rahoitusmarkkinoiden kyberturvallisuuden ja häiriönsietokyvyn turvaamisen näkökulmasta.

DORA-asetus mahdollistaa jäsenvaltioiden alueilla sijaitsevien, tiettyjen EU:n luottolaitosdirektiivissä tarkoitettujen yhteisöjen jättämisen asetuksen ulkopuolelle. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että näin toimittaisiin Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n, siis Finnfundin, ja Finnvera Oyj:n kohdalla, sillä DORA-asetuksen mukaisena toimivaltaisena viranomaisena toimiva Finanssivalvonta ei valvo Finnfundia eikä Finnveraa. Ei ole myöskään tarkoituksenmukaista luoda erillisiä valvontajärjestelyjä, vaan ohjausta ja valvontaa tulee arvioida kokonaisuutena näitä yhtiöitä koskevien lainsäädäntöuudistusten yhteydessä. Valiokunta pitää tätä etenemistapaa perusteltuna.

DORA-asetusta on sovellettava niin, että sen nojalla asetettavat velvoitteet ovat oikeassa suhteessa yhteisön kokoon ja yleiseen riskiprofiiliin sekä sen palvelujen ja toimintojen luonteeseen, laajuuteen ja monimutkaisuuteen. Talousvaliokunta pitää tätä tavoitetta siinänsä kannatettavana. Samalla se viittaa aikaisempaan lausuntoonsa TaVL 26/2020 vp, jonka mukaan suhteellisuusperiaatetta sovellettaessa on olennaista arvioida nimenomaan toimijan vaikutusta markkinaan eikä yksinomaan sen kokoa. Tämä on tärkeää, koska myös pienen toimijan riskienhallinnan laiminlyönti voi aiheuttaa laajavaikutteisen ongelman, jolla voi olla haitallisia vaikutuksia esimerkiksi huoltovarmuuteen. Valiokunta katsoo, että valvonnan tulee olla tehokasta ja oikein kohdennettua, ja samalla on huolehdittava siitä, että se ei aiheuta finanssialan toimijoille tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

Ehdotuksen mukaan Finanssivalvonta toimii DORA-asetuksen säännösten noudattamista valvovana kansallisena toimivaltaisena viranomaisena. Lisäksi Finanssivalvonnan tehtävänä on edistää finanssimarkkinoilla toimivien kyberturvallisia toimintatapoja ja osallistua asetuksessa tarkoitettuun viranomaisten väliseen yhteistyöhön.

Finanssivalvonnasta annetun lain hallinnollisia seuraamuksia koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi niin, että Finanssivalvonta voisi määrätä korjaavia toimenpiteitä tai seuraamusmaksun sille, joka laiminlyö tai rikkoo DORA-asetuksen mukaisia velvoitteita. Valiokunta pitää ehdotuksia perusteltuina ja oikeasuhtaisina. Finanssialan digitaalista häiriönsietokykyä koskevan sääntelyn yhteiskunnallisen merkittävyyden ja finanssimarkkinoiden valvonnan uskottavuuden näkökulmasta on tärkeää, että Finanssivalvonnalla on käytettävissä tehokkaat sanktiot tilanteissa, joissa DORA-asetuksen velvoitteita rikotaan tai laiminlyödään.

DORA-asetus sisältää myös tvt-palveluita tarjoavia kolmansia osapuolia koskevia velvoitteita. Tvt-palveluilla tuetaan finanssiyhteisöjen keskeisiä toimintoja. Tvt-palvelujen tarjoajien toiminnalla on olennainen merkitys finanssimarkkinoiden häiriöttömän toimin-

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

nan näkökulmasta. Esityksessä ehdotetaan, että nämä toimijat lisätään Finanssivalvonnan yleisten valvontavaltuuksia, lain mukaisia tiedonsaanti- ja tarkastusvaltuuksia ja seuraamuksia koskevien säännösten piiriin. Valiokunta toteaa, että DORA-asetus on tv-t-palveluntarjoajia koskevien soveltamisala- ja valvontakehikkosäännösten osalta suoraan sovellettavaa oikeutta, joka ei mahdollista kansallista liikkumavaraa.

Finanssivalvonnasta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 f §, jossa säädetään Finanssivalvonnan ja muiden viranomaisten yhteistyöstä erityisesti kyberturvallisuuden edistämiseksi. Valiokunta yhtyy näkemyksiin ja painottaa toimivan viranomaisyhteistyön merkitystä finanssialan häiriönsietokyvyn vahvistamisessa sekä korostaa, ettei yleinen yhteistyövelvoite itsessään tarkoita oikeutta poiketa tiedon salassapitoa koskevista säännöksistä, vaan salassa pidettävien tietojen luovuttaminen on aina arvioitava soveltuvien säännösten nojalla.

DORA-asetuksella ja sitä täydentävällä kansallisella sääntelyllä on vaikutuksia myös Rahoitusvakausviraston toimintaan. Kansallisena kriisinratkaisuviranomaisena toimivalla Rahoitusvakausvirastolla on lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi oltava kattava tilannekuva luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten ajantasaisesta kyberturvallisuustilanteesta.

Arvoisa puhemies! Valiokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi esityksen muutamin teknisluontoisin muutoksin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Hamari, olkaa hyvä.

16.34 Lotta Hamari sd: Arvoisa puhemies! Kyse on, kuten valiokunnan puheenjohtaja tässä esittelyssä toikin esille, digitaalisesta häiriönsietokyvystä, DORA-asetuksesta ja Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta. Tässä siis muun muassa täydennettäisiin Finanssivalvonnan tehtäväksi kyberturvallisten toimintatapojen ja finanssimarkkinoiden kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvyn edistäminen.

On arvioitu, että suomalaisilla toimijoilla järjestelmien saattaminen vaatimuksia vastaavaksi on hyvällä tasolla. Huoltovarmuuskeskus on itse asiassa tehnyt kyberkypsyydestä kansallisen koosteraportin muutama vuosi sitten. Tästä Huoltovarmuuskeskuksen raportista nostan kuitenkin erään päinvastaisen johtopäätöksen esille: ”Kyberturvallisuusalaa piinaava pula osaajista näkyy usean organisaation kohdalla. Haasteen ratkaisu vaatii toimenpiteitä monella tasolla.”

Tästä suomalaisten toimijoiden kyberosaamisesta kysyin myös valiokunnassa, ja minusta se on ala ja asia, mihin jatkossa on kiinnitettävä enemmän huomiota. Vaikka osaamista on, niin siihen ei voi tuudittautua, vaan jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä kyberturvallisuustietoisuuden ja -osaamisen kehittäminen vaatii jatkuvaa työtä. Kun alan toimijat pystyvät suojelemaan itseään kyberhyökkäyksiltä ja -häiriöiltä, pystyvät he myös varmistamaan arkipäiväisten toimintojensa jatkuvuuden ja asiakkaiden ja sijoittajien tehokkaan palvelun sekä heidän tietojensa ja varojensa suojaamisen.

Arvoisa puhemies! Halusin vain nostaa tämän kyberosaamisasian esille, mutta sinänsä tämän asian käsittely oli valiokunnassa sujuvaa ja mietintö oli yksimielinen. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 67/2024 vp sisältyvien 1.—11. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 94/2024 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 9/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.36 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt tosiaan käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta ja sen muuttamisesta. Siinä on sisältönä sellainen, että siinä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annettua lakia ja ehdotuksen mukaan valtionavustusten takaisinperintä siirrettäisiin sosiaali- ja terveysministeriöltä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen elikkä STEAn tehtäväksi. STEA on sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva erillisviranomainen. Tätä on käsitelty sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja tämä muutos kuulostaa erityisen järkevälle, ja toivon, että se etenee. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 72/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 2.10.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.16.

Pöytäkirjan vakuudeksi: